

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnökének 6/2013. (III. 11.) számú ajánlása a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről, a pénzügyi szervezetek irányítási és kontroll funkcióiról

I. Az ajánlás célja és hatálya

Az ajánlás célja a jogalkalmazás kiszámíthatóságának növelése, a vonatkozó jogszabályok egységes alkalmazásának elősegítése.

Az ajánlásnak a pénzügyi szervezetekre nézve kötelező ereje nincs, ugyanakkor az ajánlásban foglalt elvárások követését, illetve az ahhoz történő igazodást a Felügyelet ellenőrzési és monitoring tevékenysége során kiemelt figyelemmel kíséri. Az ajánlásban foglalt elvárások követése ugyanakkor a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (a továbbiakban: Felügyelet) által felügyelt intézmények alapvető érdekeit is szolgálja.

Az ajánlás kidolgozása során figyelembe vételre kerültek a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről szóló 11/2006. számú ajánlás, az időközben bekövetkezett hazai szabályozási környezet sajátosságaiból fakadó változások, valamint az EBA által 2011. szeptember 27-én megjelentetett Guidelines on Internal Governance (GL 44) és az ESMA által 2012. júliusában publikált Guidelines on Certain Aspects of the MiFID compliance function requirements ajánlásai. Az ajánlásban a Szolvencia II. miatt szükséges módosítások egyelőre még nem jelennek meg, elsősorban azért, mert a biztosítók tekintetében még nem kerültek elfogadásra a belső irányítási rendszerekkel kapcsolatos sztenderdek.

Az ajánlásban foglaltak összhangban állnak a hitelintézetek és befektetési vállalkozások tőkeszabályozási rendszeréből (2006/48/EK és 2006/49/EK irányelvek) következő előírásokkal, az Európai Parlament és a Tanács 2004. április 21-i 2004/39/EK a pénzügyi eszközök piacairól, a 85/611/EGK európai parlamenti és tanácsi irányelve, és a 2000/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 93/22/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (MIFID) szóló irányelvével, továbbá az Európai Parlament és a Tanács 2009/65/EK, az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokról szóló irányelvével.

Jelen ajánlásban az ágazati törvények kifejezés a következő törvényeket foglalja magában: a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.), a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Bszt.) a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Tpt.), a befektetési alapkezelőkről és a kollektív befektetési formákról szóló 2011. évi CXCI. törvény (a továbbiakban: Batv.), a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény (a továbbiakban: Bit.), a magánnyugdíjról és a magán nyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII törvény (a továbbiakban: Mpt.), az önkéntes kölcsönös biztosító

pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény, valamint a foglalkoztatói nyugdíjról és intézményeiről szóló 2007. évi CXVII. törvény.

Az ajánlás címzettjei elsősorban az ágazati törvények előírásai alapján működő, a Magyarország területén székhellyel rendelkező pénzügyi szervezetek (intézmények) és csoportok. A Felügyelet azonban a külföldi székhelyű pénzügyi szervezetek magyarországi fióktelepei és a kibocsátók számára is javasolja az ajánlásban megfogalmazott felügyeleti elvárások követését. Ahol az ajánlás igazgatóságot, illetve felügyelő bizottságot említ, ott pénztárak esetében a pénztári igazgatótanácsot, illetve az ellenőrző bizottságot kell érteni.

A jelen ajánlás témájával összefüggő normaanyagot különösen, de nem kizárólagosan az ágazati törvények, valamint az azokhoz kapcsolódó alacsonyabb szintű jogszabályi előírások tartalmazzák. Jelen ajánlás a jogszabályi rendelkezésekre teljeskörűen nem kíván visszautalni az elvek és elvárások megfogalmazásakor, amennyiben tehát a jogszabályok azokon túlmutató követelményeket írnak elő, az ezeknek való megfelelést a Felügyelet továbbra is elvárja.

II. Preambulum

1. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezetek olyan belső védelmi vonalakat alakítsanak ki és működtessenek, amelyek elősegítik:

- a) a szervezet prudens, megbízható és hatékony, a jogszabályoknak és belső szabályzatoknak megfelelő működését,
- b) a szervezet eszközeinek, a tulajdonosok és az ügyfelek intézménnyel összefüggő gazdasági érdekeinek, valamint társadalmi céljainak védelmét,
- c) a szervezet zavartalan és eredményes működését, az intézménnyel szembeni bizalom fenntartását.

A pénzügyi szervezetek belső védelmi vonalainak legfontosabb feladata, hogy preventív és proaktív módon járuljanak hozzá e célok teljesüléséhez azáltal, hogy a működés során esetlegesen keletkező problémákat, hiányosságokat a lehető legkorábbi fázisban, már a keletkezésükkor, de lehetőség szerint még azt megelőzően azonosítják és kezelik, biztosítva ezáltal a megoldás gyorsaságát és hatékonyságát. A belső védelmi vonalak elsődleges szűrő szerepet töltenek be a pénzügyi közvetítő rendszer biztonságos működését garantáló védelmi hálóban.

2. A pénzügyi szervezetek belső védelmi vonalait a felelős belső irányítás (internal governance¹) és a belső kontroll (internal control) funkciók alkotják.

---

¹ A kifejezések angol nyelvű megadása a Felügyelet azon törekvését fejezi ki, hogy az ajánlásban az elfogadott nemzetközi terminológiák a tartalmukat lefedő lehető legpontosabb módon kerüljenek közvetítésre a magyarországi pénzügyi szervezetek számára. E területen ugyanis meglehetősen sok fogalmi zavar és pontatlanság jellemzi a magyar nyelvű szakirodalmat és jogszabályokat.

3. A felelős belső irányítás megvalósítását a pénzügyi szervezet a megfelelő szervezeti felépítés, szervezet, testületi rendszer kialakításával és működtetésével, irányítási (management), és felügyelési (supervision) funkciók gyakorlásával biztosítja. A felügyelési funkció gyakorlása magában foglalja a nyomon követési, az ellenőrzési és számonkérési feladatok ellátását. A felelős belső irányítás (internal governance) a felelős vállalatirányítás (corporate governance) részeként értelmezendő, és annyiban szűkebb annál, hogy nem fedi le a tulajdonosokkal és az intézmény egyéb érdekelt feleivel való kapcsolatokat.
4. A belső kontroll funkciók közé sorolhatók a kockázat kontroll funkció (risk control function), a megfeleléség biztosítási funkció (compliance function) és a belső ellenőrzési funkció (internal audit function).
5. A Hpt., a Tpt., illetve a Bit. alapján összevont felügyelet alá tartozó hitelintézetek, befektetési vállalkozások és biztosítók esetében a Felügyelet elvárja, hogy a belső védelmi vonalak csoport szinten is kialakításra és működtetésre kerüljenek, továbbá, hogy az ágazati törvények alapján összevont felügyelet alá tartozó hitelintézet, befektetési vállalkozás vagy biztosító (a továbbiakban: irányító intézmény) a csoport tagjai tekintetében – függetlenül azok székhelyétől - a belső védelmi vonalakkal összefüggésben is irányítási és felügyelési funkciót alakítson ki és működtessen. E cél elérése érdekében alapvető fontosságú, hogy a csoporton belül azonos alapelveken nyugvó belső irányítási és kontroll gyakorlat valósuljon meg, amely tekintetben a felelősséget az irányító intézmény vezetése viseli.
6. A belső védelmi vonalak csoport szintű kialakítása és működtetése során – mind az anyavállalat, mind pedig a csoporthoz tartozó intézmények részéről – a Felügyelet a belső védelmi vonalat alkotó valamennyi részterületen (felelős belső irányítás, belső kontroll) elvárja a csoportként történő szolgáltatásnyújtás és működés sajátosságainak, valamint a csoport, illetőleg az ahhoz tartozó intézmények kockázatainak figyelembe vételét. Ennek keretében az anyavállalat a döntések meghozatala során figyelembe veszi a leányvállalatokra gyakorolt hatásokat is, a leányvállalatok pedig olyan belső irányítási és kontroll környezetet teremtenek, amely biztosítja, hogy az anyavállalat részéről hozott döntés ne veszélyeztethesse a leányvállalat biztonságos irányítását és működését, a leányvállalatra vonatkozó jogszabályi előírások betartását, valamint a tulajdonosi jogok érvényesülését.
7. A védelmi vonalak csoport szintű kialakításának és működtetésének legfontosabb eszközei:
  - a) a folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságaival, kiterjedtségével, összetettségével és kockázataival összhangban kialakított csoport szerkezet, szervezeti felépítés (beleértve a függetlenséget, illetőleg a megfelelő ellensúlyokat biztosító testületi rendszerek kiépítését is), felelősségi, hatásköri és jelentési rendszer,
  - b) a csoport szintű belső irányítási és kontroll politikák elfogadása és gyakorlati

alkalmazása,

c) a csoporthoz tartozó intézmények belső irányítási és kontroll funkciói tekintetében irányítási, felügyelési funkciók gyakorlása,

d) csoport szintű kontroll funkciók kialakítása és működtetése.

A belső védelmi vonalak kialakításának és működtetések csoport szintű vonatkozásai az ajánlás további részeiben, valamint a pénzügyi csoportok összevont alapú irányításáról és kockázatkezeléséről szóló 5/2008. számú módszertani útmutatóban részletesebben is kifejtésre kerültek.

8. Amennyiben valamely pénzügyi szervezet anyavállalata nem magyarországi székhelyű intézmény, illetve egyéb módon tagja valamely nemzetközi pénzügyi csoportnak, a Felügyelet elvárja, hogy a jogszabályi előírásoknak megfelelően, az intézmény belső védelmi vonalainak kialakítása és működtetése legyen összhangban, illetve illeszkedjen a csoport által alkalmazott alapelvekhez, megoldásokhoz.
9. Szövetkezeti hitelintézetek esetében a Felügyelet a jellemzően kis méretekből fakadó hátrányok ellensúlyozására, a belső védelmi vonalak kialakításakor, valamint azok működtetésében szoros együttműködést és szakmai koordinációt tart kívánatosnak az ezen intézmények által létrehozott központi szervezetekkel, elsősorban pedig az intézményvédelmi alapokkal.
10. A pénzügyi szervezet a belső védelmi vonalait, valamint az azok részét képező egyes elemeket a vonatkozó jogszabályi előírások figyelembevételével, továbbá az intézmény/csoport által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságaival - beleértve a szervezeti formából adódó jellemzőket is -, kiterjedtségével, összetettségével és kockázataival összhangban alakítja ki és működteti. Ez egyaránt vonatkozik az ajánlás alapján elvárt belső politikákra, szabályozásokra, szervezeti megoldásokra, valamint a megvalósuló gyakorlatokra, eljárásokra.
11. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet vezetése a belső védelmi vonalait, valamint az azok részét képező egyes rendszerek működését rendszeresen (belső szabályozásában meghatározott gyakorisággal és módon) felülvizsgálja, és gondoskodjon az esetlegesen szükségessé váló korrekciós lépések megtételéről.
12. A Felügyelet az ajánlásban a belső védelmi vonalak kialakításával és működtetésével összefüggésben több helyen fogalmazza meg elvárását belső politika elfogadására és alkalmazására. A Felügyelet a belső politikák konkrét formáját tekintve azonban számos megoldást elfogadhatónak tart. Így az egyes politikák megfogalmazása elképzelhető önálló dokumentumban, más politikák vagy belső szabályzatok, eljárásrendek, ügyrendek, stb. részeként is. Elvárás ugyanakkor, hogy a pénzügyi szervezet a Felügyelet megkeresésére képes legyen annak bemutatására, hogy azokon a területeken (például vezető tisztségviselők kinevezése, kockázat kontroll, megfelelésbiztosítás, stb.), ahol a

Felügyelet – a jogszabályi előírásokon túl – belső politika kialakítását várja el, a követett célok, alapelvek és legfontosabb gyakorlatok előre és egyértelműen rögzítettek legyenek. Az intézmény/csoport által kialakított politikákkal szembeni további általános elvárás, hogy valamely irányítási vagy felvigyázási funkciót betöltő testület által elfogadásra, szervezeten belüli kommunikálásra, alkalmazásra és rendszeres (belső szabályozásban meghatározott gyakorisággal) felülvizsgálatra kerüljenek.

13. A Felügyelet az ajánlásban a pénzügyi szervezetek belső védelmi vonalaival kapcsolatos elvárásait szektor semleges módon fogalmazta meg, annak ellenére, hogy a nemzetközi és a hazai szabályozási háttér szektoronként eltérő követelményrendszere ezt sok esetben nem segíti elő. Az ajánlás ennek megfelelően arra törekszik, hogy összefoglalja a belső védelmi vonalak működtetésével kapcsolatos legjobbnak tartott gyakorlatokat, melyet az intézmény a Felügyelet elvárása alapján a rá vonatkozó jogszabályi előírások figyelembe vételével és az arányosság 10. pontban megfogalmazott elvével összhangban alkalmaz.

III. Felelős belső irányítás

1. Alapelvek

14. A Felügyelet kiemelt fontosságúnak tartja, hogy mint a működés minőségét és biztonságosságát alapvetően meghatározó tényezőt, a pénzügyi szervezetek megfelelő, az ajánlásban megfogalmazott legjobb gyakorlatokra épülő belső irányítási rendszert alakítsanak ki és működtessenek.
15. A Felügyelet az arányosság 10. pontban megfogalmazott elvét szem előtt tartva a sokrétű, komplex tevékenységet folytató, nagyméretű, nemzetközileg is aktív szervezetekkel szemben magasabb szervezeti és irányítási követelmények teljesítését várja el, mint a kisebb, kevésbé bonyolult tevékenységet végző, illetve nemzetközileg inaktív, csak hazai környezetben működő intézményekkel szemben.

2. Szervezeti felépítés, szervezet

16. A Felügyelet elvárja, hogy a pénzügyi szervezetek és csoportok olyan szervezeti felépítés szerint működjenek, amely kellően átlátható és megfelelő alapot biztosít az intézmény/csoport, illetve a kiszervezett tevékenységek hatékony és biztonságos irányításához, valamint a felvigyázási és kontroll funkciók gyakorlásához.
17. A megfelelő indokokkal nem alátámasztható, indokolatlanul bonyolult, az alkalmazottak

és a hatóságok számára nem érhető, homályos, szervezeti felépítést, illetve a rögzített szervezeti felépítéstől eltérő működési gyakorlatot a Felügyelet nem tartja elfogadhatónak.

18. A jelentési vonalaknak, valamint a felelőségek és hatáskörök megosztásának az intézményen/csoporton belül, illetve a kiszervezett tevékenységek tekintetében világosnak, pontosnak, egyértelműen meghatározottnak, átláthatónak, összefüggőnek, a szervezeten/csoporton belüli érdekkonfliktusok és hatásköri összeütközések megelőzését, kezelését biztosítónak és kikényszeríthetőnek kell lenniük. Ezek kialakítása, az alkalmazottak felé történő kommunikálása és folyamatos működtetése a pénzügyi szervezet vezetésének elsődleges felelősége.
19. Azokban az esetekben, ahol az üzleti jelentési vonalak nem egyeznek meg az intézmény vagy a csoport jogi értelemben vett szerkezetével, a Felügyelet elvárja annak biztosítását, hogy az egyes területek feladatai és hatáskörei egyértelműen tisztázottak és átláthatóak legyenek.
20. Elvárt, hogy az intézmény vezetése ismerje és átlássa az intézmény/csoport szervezeti felépítését és biztosítsa, hogy az összhangban álljon az intézmény stratégiájával és kockázati profiljával. További elvárás, hogy az intézmény vezetése értse az alkalmazott szervezeti felépítés célját és annak kockázatait.
21. Csoport szintű működés esetén a csoportot irányító intézmény vezetése ismeri továbbá az egyes leányvállalatok alapításának, felvásárlásának indokát, a csoporthoz tartozó intézmények közötti kapcsolatokat, a csoport egészére vonatkozó működési kockázatokat, a csoporton belüli ügyleteket, és azt, hogy a csoportszerű működésnek milyen finanszírozási, tőke és kockázati profil vonzatai vannak normál üzleti körülmények és válsághelyzet esetén.
22. A 11. pontban meghatározott elvárással összefüggésben a Felügyelet elengedhetetlennek tartja az intézmény/csoport szervezeti felépítésének rendszeres (belső szabályozásban meghatározott gyakorisággal történő) felülvizsgálatát és szükséges esetén módosítását.
23. A Felügyelet elvárása alapján az intézmény vezetésének felelőségi körébe tartozik az új szervezeti struktúrákra vonatkozó szervezeti stratégia és politikák kidolgozása.

3. Testületi rendszer, irányítási és felvigyázási funkciók

24. A Felügyelet elvárja, hogy a pénzügyi szervezetek a jogszabályi előírásoknak megfelelően olyan testületi rendszereket működtessenek, amelyek biztosítják az intézményen/csoporton belül az irányítási és felvigyázási funkciók hatékony és prudens gyakorlását. A magyar vállalatirányítási gyakorlatban – részben az eltérő jogszabályi háttér miatt – az egyes

pénzügyi szervezet típusok között, és az egyes szektorokon belül is fellelhetők eltérések.² A Felügyelet ennek megfelelően a testületek formális meglétét önmagában nem tekinti elégségesnek, hanem az irányítási és felügyelési funkciók megvalósulását, hatékony működtetését, illetve az alkalmazott gyakorlat áttekinthetőségét, transzparenciáját várja el.

25. Elvárt, hogy az intézmény/csoport legfőbb irányító, felügyelési funkciókat ellátó testületeit, azok feladatait, a tevékenységüket meghatározó legfőbb eljárási szabályokat - a jogszabályi előírások figyelembevételével elkészített - írásos dokumentum (például alapító okirat, SZMSZ, Működési szabályzat, ügyrendek, stb.) rögzítse.
26. Ezzel összefüggésben rögzítendő az is, hogy az alkalmazott feladat- és hatáskörmegosztás alapján az intézménynél/csoportnál az egyes testületek (ügyvezetés, igazgatóság, igazgatótanács, felügyelő bizottság, ellenőrző bizottság, audit bizottság) milyen szerepet játszanak:
- a) a hatályos jogszabályi előírások szem előtt tartása mellett, a tulajdonosok gazdasági és társadalmi céljaira tekintettel a pénzügyi szervezet üzleti és működési céljainak meghatározásában, stratégiájának kidolgozásában és megvalósításában,
  - b) a célok megvalósítását segítő politikák kidolgozásában, különös tekintettel a kockázati stratégiára és kockázatvállalási politikára, a kockázatok fedezését szolgáló tőkeallokálására, az intézmény működésére meghatározó befolyással rendelkező személyek kinevezésére és utódlására, valamint a javadalmazási politikákra,
  - c) a célok és politikák – beleértve a vállalatirányítási alapelvek és vállalati értékek közvetítését is – szervezeten/csoporton belüli, valamint kifelé (a piacok és a hatóságok felé) történő kommunikálásában,
  - d) a kapcsolódó belső szabályozások és iránymutatások kidolgozásában, jóváhagyásában, továbbá az alkalmazás feltételeinek, erőforrásainak biztosításában,
  - e) a szervezet/csoport hatékony irányítási rendszerének kialakításában, beleértve a megfelelő kommunikációs és jelentési csatornákkal kiegészített, átlátható szervezeti felépítést is,
  - f) a stratégiának és a politikáknak megfelelő működés ellenőrzésében,
  - g) a stratégia és a politikák rendszeres időközönként (belső szabályozásban rögzített gyakorisággal és módon) történő felülvizsgálatában, és szükség szerinti módosításában,
  - h) a belső kontroll funkciók kialakításában, összehangolásában és működtetésében,
  - i) a számviteli beszámolóval és a felügyeleti jelentésszolgálattal kapcsolatos folyamatok kialakításában és működtetésében,
  - j) az intézmény/csoport irányítási rendszerének és belső védelmi vonalainak, valamint az azok egyes részterületeit jelentő elemek működésének rendszeres - legalább éves gyakorisággal megvalósuló, a szervezeten belüli és külső változásokat egyaránt figyelembe vevő - értékelésében.

---

² Sok intézményre jellemző az elkülönített ügyvezetés, igazgatóság és felügyelő bizottság, mint legfőbb irányító és ellenőrző testületek. Másoknál az igazgatóság összetétele megegyezik az ügyvezetés összetételével és van olyan modell is, ahol nincs külön igazgatóság.

27. A Felügyelet elvárja az intézmény/csoport irányítási és felvigyázási funkciót betöltő testületei közötti, a szükséges és elégséges mértékű információ megosztáson alapuló, hatékony együttműködést. Ennek megvalósítása érdekében az intézmény/csoport irányítási funkcióját gyakorló testülete (például igazgatóság) rendszeresen (belső szabályozásban meghatározott gyakorisággal és módon) megvitatja az intézmény üzleti és kockázati stratégiáját, valamint annak megvalósulását az intézmény/csoport felvigyázási funkciót betöltő testületeivel (például felügyelő bizottság), valamint haladéktalanul tájékoztatja az utóbbiakat az intézmény/csoport irányítását és biztonságos működését érintő külső és belső eseményekről, folyamatokról, tendenciákról.
28. Az intézmény/csoport felvigyázási funkciót betöltő testületei – még ha a testületek tagjai egyenként nem is feltétlenül és/vagy nem minden esetben, vagy témában – készek és képesek:
- a) az intézmény/csoport irányítási funkcióját gyakorló testülete által megfogalmazott javaslatok, magyarázatok és információk megértésére és értékelésére,
  - b) az intézmény/csoport stratégiája, kockázati étvágya és politikái alkalmazásának nyomon követésére,
  - c) az intézmény/csoport irányítási funkcióját gyakorló testületében funkciót betöltő személyek teljesítményének értékelésére.
29. A Felügyelet elvárja, hogy a pénzügyi szervezetek irányítási és felvigyázási funkciót betöltő testületei – a jogszabályi előírások betartásán túlmenően is, az intézménytől elvárható mértékben – partneri viszony kialakításra törekedjenek a Felügyelettel is, melyet a Felügyelet a maga részéről alapelvnek tart.

4. A testületi tagokkal szembeni elvárások

30. A Felügyelet elvárása, hogy a pénzügyi szervezetek kellő gondossággal járjanak el az irányítási és felvigyázási funkciót betöltő testületek elnökének és tagjainak kiválasztása, teljesítményértékelése, valamint az utódlásuk és újbóli kinevezésük, illetőleg a szervezeten belül más pozícióban történő megbízásuk megtervezése során.
31. Az irányítási és felvigyázási funkciót betöltő testületek létszámának és összetételének meghatározása, valamint a kiválasztás és teljesítményértékelés tekintetében elvárt, hogy a pénzügyi szervezet azt megfelelő - a szükséges szakmai és képzettségi követelményeket, képességeket és kompetenciákat is rögzítő - belső politika mentén hajtsa végre. Mindezek során a jogszabályi előírásokon túl az arányosság követelményére is legyen tekintettel, figyelembe véve az intézmény által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságait, kiterjedtségét, összetettségét és kockázatait.
32. A kiválasztás és az utódlás tervezése során az alábbi szempontok szem előtt tartása indokolt:

- a) a testületek elnökének és egyes tagjainak szükséges képzettségét, képességeit és kompetenciáit oly módon szükséges meghatározni, hogy a testület egésze tekintetében biztosított legyen a megfelelő szakértelem és gyakorlat rendelkezésre állása,
- b) ha lehetőség van arra, hogy ugyanazon személy több testületnek is tagja legyen, több pozíciót betöltsön, a különböző funkciók ellátása ne jelenthessen érdekkonfliktust, illetőleg minimalizálásra kerüljenek az abból fakadó negatív hatások,
- c) az ágazati törvényekben meghatározott, az engedélyezés feltételeként megadott szempontokon túlmenően mérlegelésre kerüljön a jelölt jó üzleti hírneve (az erkölcsi bizonyítvány meglétén túli szempontok alapján is), a szervezetben betöltendő szerepére való alkalmassága (a szakképzettséget igazoló dokumentumok mellett többek között az emberi kvalitások, a korábbi munkahelyen szerzett gyakorlati tapasztalatok, vezetői képességek, stb.), a funkció ellátására rendelkezésre álló időkapacitása, továbbá várható azonosulása a szervezeti értékekkel, értékrenddel,
- d) jogszabály eltérő megengedő előírása³ mellett is törekedni szükséges arra, hogy a tagok mandátuma ne legyen határozatlan időre szóló és határozott időre szóló mandátum esetén az újra kinevezésre csak akkor kerülhessen sor, ha az intézmény a tag megelőző időszakban folytatott tevékenységét kellő gondossággal értékelte és az elvárásokkal megegyezőnek találta,
- e) több tag mandátumának egyszerre történő lejáratára működési kockázatot jelenthet, melynek kezeléséről a pénzügyi szervezetnek gondoskodnia szükséges.

33. Az irányítási és felügyelési funkciót betöltő testületek tagjaival szemben elvárt, hogy:

- a) tevékenységük során a legmagasabb szakmai hozzáértéssel, kellő gondossággal, aktív módon járjanak el,
- b) képesek legyenek a független, objektív és megalapozott döntéshozatalra, fellépésre,
- c) más feladataikra, megbízatásukra is tekintettel megfelelő időt tudjanak szentelni a funkciójuk ellátásának.

34. A Felügyelet elvárja, hogy az irányítási és felügyelési funkciót betöltő testületek tagjaira vonatkozóan összeférhetlenségi politika⁴ kerüljön elfogadásra, amely legalább a következőket tartalmazza:

- a) a tagok azon kötelezettségének rögzítése, hogy kerülik a bejelentett és jóváhagyott összeférhetlenségi eseteken túli gyakorlatokat, vagy más módon biztosítják a fellépő érdekkonfliktusok kezelését,
- b) olyan jóváhagyási és felülvizsgálati eljárások definiálása, amelyek biztosítják, hogy a tagok valamely más tevékenysége ne vezessen érdekkonfliktushoz,
- c) a tagok azon kötelezettségének rögzítése, hogy tájékoztassák az intézményt az olyan ügyekről, amelyek érdekkonfliktust eredményeztek, vagy eredményezhetnek,
- d) a tagok azon felelősségének kimondása, hogy tartózkodniuk kell minden olyan döntési,

---

³ Például a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény 37. §-a megengedi az FB tagok határozatlan időre történő megválasztását is.

⁴ A testületi tagokra vonatkozó összeférhetlenségi politika nem azonos a Bszt. 110. § (2) bekezdése szerinti, az intézmény egészére vonatkozó összeférhetlenségi politikával, de annak eleme is lehet.

vagy szavazási eljárástól, amely számukra érdekkonfliktust jelentő üggyel van összefüggésben, illetőleg objektivitásukat sérti vagy feladataik ellátására más módon gyakorol negatív hatást⁵,

e) az intézménnyel szoros kapcsolatban álló személyekkel szembeni ügyletek kellő körültekintéssel történő megvalósítását szolgáló eljárások⁶,

f) az összeférhetlenségi politikának való meg nem felelés során követendő eljárások.

35. A Felügyelet elvárása alapján szükséges, hogy a pénzügyi szervezetek irányítási és felvigyázási, ellenőrzési funkciót betöltő testületeinek tagjai együttesen rendelkezzenek a feladataik ellátáshoz megfelelő szakmai alkalmassággal és kompetenciákkal. Ennek keretén belül az egyes tagok számára meghatározott megfelelő képzettséggel, gyakorlattal, tapasztalattal, személyes kvalitásokkal, hozzáértéssel és jó üzleti hírnévvel⁷.

36. A folyamatos megfelelés érdekében elengedhetetlen a szaktudás, a képességek és készségek folyamatos fejlesztése, melyhez a pénzügyi szervezet személyre szabott és az intézmény igényeihez igazodó képzési programokat biztosít vagy lehetővé teszi azok elérését megfelelő időkeret, költségvetés és erőforrások rendelkezésre bocsátásával.

5. A testületek működése

37. A Felügyelet a hatékony működés érdekében fontosnak tartja, hogy a pénzügyi szervezetek irányítási és felvigyázási funkciót betöltő testületei rendszeresen ülészenek és tevékenységüket a belső ügyrendekben (amely rögzíti az ülések összehívásának gyakoriságát és módját, a napirendi pontok meghatározásának, a jegyzőkönyvek készítésének és jóváhagyásának eljárásrendjét, a beszámolásra vonatkozó szabályokat) meghatározott módon folytassák – a jogszabályi előírások betartása mellett.

38. A testületek működtetésében kiemelt szerep hárul az elnökre, akinek a belső védelmi vonalak hatékonyságának biztosítása érdekében törekednie szükséges a nyitott, szakmailag megalapozott vitákon alapuló, kellő kritikai hozzáállással megvalósuló, kiegyensúlyozott döntéshozatalra, illetve biztosítania szükséges a többségitől eltérő egyedi álláspont rögzítését.

39. A Felügyelet elvárja, hogy a pénzügyi szervezetek irányítási és felvigyázási funkciót betöltő testületeinek munkája a beszámoltatást végző testület által rendszeresen (belső szabályozásban meghatározott gyakorisággal és módon) értékelésre kerüljön. Ebbe külső személy is bevonásra kerülhet.

---

⁵ A Hpt. II. rész VIII. fejezet rendelkezéseinek szem előtt tartásával

⁶ A Hpt. II. rész VIII. fejezet rendelkezéseinek szem előtt tartásával

⁷ A jó üzleti hírnév vonatkozásában a Felügyelet tájékoztatója ad bővebb iránymutatást. http://www.pszaf.hu/data/cms2255463/tajek_puvez_fitandproper_110216.pdf

6. Bizottságok

40. A belső védelmi vonalak hatékony működtetése érdekében a pénzügyi szervezet vezetése az intézmény/csoport által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságaival, kiterjedtségével, összetettségével és kockázataival összhangban jogszabályi előírás által nem megkövetelt bizottságokat is létrehozhat (például kockázatkezelési bizottság, megfelelőség biztosítási bizottság, HR bizottság, etikai bizottság). Kisebb intézmények esetében azonban még a szervezeti elkülönítés sem minden esetben indokolt, ilyenkor más eszközökkel szükséges biztosítani (melyet megfelelően dokumentálni kell), hogy az egyes funkciók közötti valós vagy potenciális érdekellentétek megszüntetésre vagy csökkentésre kerüljenek.
41. A létrehozott bizottságok esetében is javasolt a 35. pontban, és a testületek működése tekintetében (III. 5.) megfogalmazott ajánlások követése.
42. Kellő körültekintés, az érdekkonfliktusok kezelésének biztosítása és az eredeti funkció függetlenségének megőrzése mellett hasznos lehet ugyanazon személyek egyszerre több bizottságban (például megfelelőségi bizottság – etikai bizottság, vagy kockázatkezelési bizottság – megfelelőség biztosítási bizottság) történő részvétele és a tagok rotációja.

7. A felügyelő bizottság és az audit bizottság szerepe

43. A felügyelő bizottságra a pénzügyi szervezetek belső védelmi vonalai tekintetében kiemelt szerep hárul, melynek működésével kapcsolatban a Felügyelet az ajánlásban meghatározottak követését várja el.
44. Az előző pontban meghatározottak alapján javasolt, hogy a felügyelő bizottság⁸:
- a) gondoskodjon arról, hogy az intézmény rendelkezzen átfogó és az eredményes működésre alkalmas belső ellenőrzési rendszerrel,
  - b) tegyen javaslatot a megválasztandó könyvvizsgáló személyére és díjazására,
  - c) ellenőrizze az éves és közbenső pénzügyi jelentéseket,
  - d) irányítsa a belső ellenőrzési szervezetet,
  - e) dolgozzon ki ajánlásokat és javaslatokat a belső ellenőrzés által végzett vizsgálatok megállapítása alapján⁹.
45. A belső ellenőrzési szervezet irányítása keretében a felügyelő bizottság¹⁰:
- a) elfogadja a belső ellenőrzési szervezeti egység éves ellenőrzési tervét,
  - b) legalább félévente megtárgyalja a belső ellenőrzés által készített jelentéseket, és ellenőrzi a szükséges intézkedések végrehajtását,

---

⁸ A Hpt. hatálya alá tartozó intézmények esetében ez jogszabályi előírás.

⁹ A d) és e) pontok tekintetében a biztosítók esetében is jogszabályi előírás.

¹⁰ A Hpt. és a Bit. hatálya alá tartozó intézmények esetében ez jogszabályi előírás.

- c) szükség esetén külső szakértő felkérésével segíti a belső ellenőrzés munkáját,
- d) javaslatot tesz a belső ellenőrzési szervezeti egység létszámának változtatására.

46. A jogszabályi előírásoktól függetlenül javasolt¹¹ a felügyelő bizottság előzetes egyetértése a belső ellenőrzési szervezet vezetője, a vezető belső ellenőrök, illetve az önálló belső ellenőr foglalkoztatásának létesítésével, megszüntetésével kapcsolatos döntések meghozatalához, valamint javadalmazásuk megállapításához. Ez az elvárás nem terjed ki a belső ellenőrzési szervezeti egység valamennyi munkatársára, csak a terület irányításáért felelős vezetői funkciót betöltőkre.
47. A nyilvánosan működő részvénytársaságok esetében – a jogszabályokban meghatározott speciális esetek kivételével - a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) 311.§-a értelmében audit bizottság felállítása kötelező¹². A nagyméretű, komplex és jelentős nemzetközi tevékenységet is folytató pénzügyi szervezeteknél ugyanakkor a Felügyelet a nem nyilvános társaságok esetében is javasolja audit bizottság létrehozását¹³.
48. A saját kezdeményezés alapján létrehozott audit bizottság feladatait a felügyelő bizottság feladataira tekintettel célszerű meghatározni, figyelembe véve a felügyelő bizottság, valamint az audit bizottság számára jelen ajánlásban, valamint a jogszabályi előírások alapján meghatározott feladatokat. Az audit bizottság hatáskörébe a Gt. általános előírásai szerint az alábbi feladatok tartoznak:
- a) a számviteli törvény szerinti beszámoló véleményezése;
  - b) a számviteli törvény szerinti beszámoló könyvvizsgálatának nyomon követése;
  - c) javaslattétel a könyvvizsgálóra és díjazására;
  - d) a könyvvizsgálóval megkötendő szerződés előkészítése, az alapszabály felhatalmazása alapján a részvénytársaság képviselőjében a szerződés aláírása;
  - e) a könyvvizsgálóval szembeni szakmai követelmények, összeférhetetlenségi és függetlenségi előírások érvényre juttatásának figyelemmel kísérése, a könyvvizsgálóval

---

¹¹ A Hpt. hatálya alá tartozó intézmények esetében ez jogszabályi előírás.

¹² A Hpt. 66. § (8) bekezdése alapján bizonyos feltételek teljesülése esetén az alapszabály úgy is rendelkezhet, hogy audit bizottság létrehozása nem kötelező. (A Hpt. 66. § (8) bekezdése 2013. január 1. napjától hatályát veszti az egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CLVI. törvény 278. §-a, valamint 477. § (9) bekezdése alapján.)

¹³ A Gt. 311. §-a szerinti audit bizottság létrehozása és működtetése 2013. január 1. napjától kötelező a közérdeklődésre számot tartó biztosítók számára (a Bit. új 56/A. §-a alapján), valamint a közérdeklődésre számot tartó hitelintézetek részére (a Hpt. új 69/F. §-a alapján). A szabályozott piacra bevezetett értékpapír kibocsátójának a Tpt. 2007. december 1. napjától írja elő audit bizottság létrehozását. A Tpt. 2012. január 1. napjától hatályos módosítása következtében a Tpt. – közérdeklődésre számot tartó kibocsátó audit bizottságát szabályozó – 62. §-a is közvetlenül hivatkozik a Gt. 311. §-ára. A Bit., a Hpt. és Tpt. előírásai alapján – az ott meghatározott feltételekkel – nem szükséges az audit bizottságot létrehozni és működtetni akkor, ha az adott szervezet rendelkezik olyan testülettel, amely megfelel a Gt. 311. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott feltételeknek (ideértve különösen a függetlenséggel és szakképzettséggel kapcsolatos követelményeket), és a testület ellátja az audit bizottság hatáskörébe tartozó (a Gt. 311. § (3)-(4) bekezdésében foglalt) feladatokat.

való együttműködéssel kapcsolatos teendők ellátása, a könyvvizsgáló által a számviteli törvény szerinti beszámoló könyvvizsgálatán kívül a részvénytársaság részére nyújtott egyéb szolgáltatások figyelemmel kísérése, valamint - szükség esetén - az igazgatótanács vagy a felügyelőbizottság számára intézkedések megtételére való javaslatétel;

f) a pénzügyi beszámolási rendszer működésének értékelése és javaslatétel a szükséges intézkedések megtételére;

g) az igazgatótanács, illetve a felügyelőbizottság munkájának segítése a pénzügyi beszámolási rendszer megfelelő ellenőrzése érdekében; valamint

h) a belső ellenőrzési és kockázatkezelési rendszer hatékonyságának a figyelemmel kísérése.

Az alapszabály további feladatokat is az audit bizottság hatáskörébe utalhat, mint például az intézmény kontroll funkcióinak (kockázat kontroll, megfelelőség biztosítás, belső ellenőrzés) felügyelete és irányítása.

49. A nyilvánosan működő részvénytársaságok felügyelő bizottsága független tagjainak arányával kapcsolatos, a Gt. 310. §-ában meghatározott szabályra a Felügyelet alapvető követelményként tekint, javasolt a független tagok számának a törvényben meghatározott többségnél nagyobb arányú növelése.
50. A jogszabályok a felügyelő bizottság számára jellemzően a függetlenített belső ellenőrzési szervezeti egységekre vonatkozóan állapítanak meg részletesen feladatokat, valamint az igazgatóság és az ügyvezetés számára írnak elő rendszeres tájékoztatási kötelezettséget a felügyelő bizottság felé. A Felügyelet álláspontja szerint célszerű, ha a felügyelő bizottság és/vagy audit bizottság a belső ellenőrzés további elemeinek (folyamatba épített, vezetői ellenőrzés, vezetői információs rendszer) működéséről, továbbá a belső védelmi vonalhoz tartozó többi alrendszerrel is kap információkat, lehetővé téve ezáltal, hogy a felügyelő bizottság és/vagy audit bizottság ne csak a belső ellenőrzési szervezet tevékenységét és megállapításait, valamint a vezetéstől kapott pénzügyi jelentéseket ismerje meg, hanem a pénzügyi szervezet belső védelmi rendszerének egészét illetően is tájékozott legyen. E témák tekintetében – amennyiben erre irányuló jogszabályi kötelezés nem érvényesül – javasolt a megfelelőségi biztos, illetve megfelelési vezető és/vagy a kockázati kontroll vezetője (chief risk officer) és/vagy a belső ellenőr által a felügyelő bizottság és/vagy audit bizottság részére legalább évente összefoglaló értékelés készítése.
51. Javasolt, hogy a felügyelő bizottság¹⁴ és/vagy az audit bizottság elnöke - a bizottsági ülést követő tíz napon belül - a Felügyeletnek megküldje azokat a jegyzőkönyveket, előterjesztéseket, illetőleg jelentéseket, amelyek a felügyelő bizottság által tárgyalt olyan napirendi pontra vonatkoznak, amelynek tárgya a pénzügyi szervezet belső szabályzatainak súlyos megsértése vagy az irányításban, vezetésben észlelt súlyos szabálytalanság.

---

¹⁴ A Hpt. (66. § (5) bekezdés) és a Bit. (73. § (3) bekezdés) hatálya alá tartozó intézmények esetében ez a felügyelő bizottságra nézve meghatározott jogszabályi előírás.

52. A felügyelő bizottság és az audit bizottság tagjai tekintetében is elvárás a megfelelő szakmai hozzáértés és kompetenciák megléte, továbbá a függetlenség biztosítása.

a) A Gt. 311. § (2) bekezdése alapján az audit bizottság legalább egy tagjának számviteli és/vagy könyvvizsgálói szakképzettséggel kell rendelkeznie. Az audit bizottság tagját érintő szakmai követelmény tekintetében a könyvviteli szolgáltatást végzők, illetve a könyvvizsgálók nyilvántartásába történő felvételhez szükséges szakképesítés megfelelőnek minősül, figyelemmel a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (Szt.) 150. § (1) bekezdésére is, amelynek megfelelően a számviteli szolgáltatás a könyvviteli szolgáltatást és a könyvvizsgálói tevékenységet foglalja magában.¹⁵

b) A Gt. 311. § (1) bekezdése alapján az audit bizottság tagjainak függetlennek kell lennie; e követelmény értelmezése során elsősorban a Gt. 309. § (2)-(3) bekezdéseit lehet alapul venni¹⁶, amelyek szerint:

- függetlennek minősül az igazgatótanács tagja, ha részvénytársasággal az igazgatótanácsi tagságán kívül más jogviszonyban nem áll; illetve

- nem minősül függetlennek a tag különösen akkor, ha vele szemben a Gt. 309. § (3) bekezdés a)-h) pontjaiban meghatározott tartalmú körülmények állnak fenn.

A függetlenséget kizáró körülményeknek a Gt. szövegében található felsorolása nem teljes körű. (A Gt. 308-310. §-ához kapcsolódó indokolás szerint a „309. § (3) bekezdése példálózó jelleggel felsorolja azokat a jogviszonyokat, amelyek alapján az igazgatótanács tagja nem minősül függetlennek, azaz amelyekben a tag személyes érdekeltsége a társaság eredményes működését illetően – akár csak közvetve is – fennáll”). A felsorolásban szereplő körülmények hiányának vizsgálata tehát önmagában nem feltétlenül elegendő, egy adott személy függetlensége az összes lényeges körülmény alapján ítéhető meg.¹⁷

53. A Felügyelet elvárja továbbá, hogy azon intézmények esetében, amelyeknél az ügyvezetés vagy az igazgatóság hiányzik, illetve az igazgatóság gyakorlatilag az ügyvezetéssel azonos, operatív feladatokat lát el, a felügyelő bizottság a jogszabályi előírások által megkövetelt feladatokon túlmenően a felügyelési funkciók gyakorlásába – a jelen ajánlásban javasolt szempontok követésével – is aktívan bekapcsolódjon.

8. A pénzügyi szervezetek működésének normarendszere

54. A Felügyelet elvárja, hogy az intézmény vezetése magas szintű etikai normákat és belső

---

¹⁵ Az ilyen szakképesítéssel kapcsolatban az Szt. 151. § (1) bek. a) pontja, illetve a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény, továbbá a könyvviteli szolgáltatást végzők nyilvántartásba vételéről szóló 93/2002. (V. 5.) Korm. rendelet tartalmaz előírásokat.

¹⁶ A közérdeklődésre számot tartó pénzügyi szervezetek vonatkozásában az ágazati jogszabályok eltérő, esetenként kevésbé szigorú követelményeket határozhatnak meg a függetlenség tekintetében.

¹⁷ A Gt. indokolása, valamint a könyvvizsgálatról szóló irányelv [az Európai Parlament és a Tanács 2006. május 17-i 2006/43/EK irányelve] is utal a Bizottság 2005. február 15-i 2005/162/EK ajánlására, amely az audit bizottságok létrehozásával és működésével kapcsolatban is javaslatokat fogalmaz meg. A fenti ajánlás megfogalmazza többek között, hogy a függetlenség megítélése, a függetlenségi kritériumok alkalmazása során elsősorban a tartalmat, és nem a formát kell figyelembe venni (az ajánlás preambuluma (18) pontja, illetve II. melléklete).

szakmai sztenderdeket alakítson ki.

55. Az etikai és szakmai sztenderdek alkalmazása az intézményen, illetve a csoporton belül célszerűen az intézmény vezetése által elfogadott politikák mentén valósul meg.
56. A Felügyelet elvárja, hogy az etikai normáknak és szakmai sztenderdeknek való megfelelés értékelése épüljön be a napi működésbe, és a meg nem felelésről az intézmény vezetése kapjon tájékoztatást a belső ellenőrzés és/vagy a megfelelési vezető részéről.

9. Érdekkonfliktusok kezelése

57. Elvárt, hogy az intézmény/csoport rendelkezzen az érdekkonfliktusok kezelésére vonatkozó politikával.¹⁸ Célszerű ezt az intézmény irányító és felvigyázási funkciót betöltő testületeinek tagjaira vonatkozó, vagy jogszabályi előírás alapján más személyekre is kiterjedő (például könyvvizsgáló) összeférhetlenségi politika kiegészítésével megvalósítani, illetve annak szüksége szerinti, de legalább éves szintű felülvizsgálatát biztosítani.
58. Az érdekkonfliktusok kezelésére vonatkozó politika keretében azonosításra kerülnek azok a kapcsolatok, szolgáltatások, tevékenységek vagy ügyletek, amelyek érdekkonfliktust eredményezhetnek és a politika meghatározza a kezelésre vonatkozó lehetséges módszereket is.
59. Az érdekkonfliktusok kezelésére vonatkozó politika kiterjed azon kapcsolatokra és ügyletekre, amelyek az intézmény és ügyfelei, tulajdonosai, az irányító és felvigyázási funkciót betöltő testületek tagjai, munkavállalói, jelentős beszállítói és egyéb érdekelt felei, valamint az intézménnyel az ágazati törvények előírásai alapján szoros kapcsolatban álló személyek között állnak fenn, illetve jöttek létre.
60. Csoport szinten elvárt, hogy az érdekkonfliktusokat az irányító intézmény valamennyi csoporthoz tartozó intézmény esetében vizsgálja.
61. Az érdekkonfliktusok kezelésének eszközei lehetnek különösen az alábbiak:
- a) megfelelő részletezettségű belső szabályozásban a feladatok, hatáskörök megfelelő elkülönítése,
  - b) információs akadályok kialakítása,
  - c) fizikai elkülönítés,
  - d) az intézmény/csoport működésére és döntéseire befolyást gyakorolni képes személyek nem kívánt hatás gyakorlásának megelőzése érdekében hozott intézkedések,
  - e) összeférhetlenségi nyilatkozatok megkövetelése.

---

¹⁸ A testületi tagokra vonatkozó összeférhetlenségi politika nem azonos a Bszt. 110. § (2) bekezdése szerinti, az intézmény egészére vonatkozó összeférhetlenségi politikával, de annak eleme is lehet.

10. A kockázatok kezelése

10.1. Kockázat tudatosság

62. A kockázat a pénzügyi szervezetek tevékenységének szerves része. Ennek megfelelően elvárt, hogy a pénzügyi szervezet olyan integrált és az intézmény/csoport egészére kiterjedő kockázati kultúrát teremtsen, amely az intézmény/csoport kockázati étvágyával, kockázattűrési mértékével összhangban biztosítja a felmerülő kockázatok azonosítását, mérését és kezelését.
63. A kockázatkezelési kultúra megteremtésének elsődleges eszközeit a belső politikák, szabályozások és iránymutatások, a kommunikáció és az alkalmazottak képzése jelentik.
64. A szervezeten belül a kockázatkezelés nem kizárólagosan a kockázati szakértők vagy a kockázatkezelési szervezeti egység feladata, valamennyi munkavállalónak ismernie szükséges az intézménynél felmerülő kockázatok kezelésével összefüggésben felmerülő szerepét.
65. Nagyobb, komplexebb tevékenységet folytató intézmények esetében a Felügyelet elvárja, hogy a kockázatkezelési tevékenység irányítására, a vezetés támogatására, valamint a kockázatkezelési tevékenységgel összefüggésben igénybe vett külső szakértőkkel való kapcsolattartásra központi kockázatkezelési szervezeti egység és/vagy kockázatkezelési bizottság is létrehozásra kerüljön.
66. A Felügyelet elvárja a kockázati politikákkal, eljárásokkal és kontrollokkal összhangban álló kockázatkezelési gyakorlatot és azt, hogy az az intézmény napi szintű tevékenységébe épüljön be, annak szerves eleme legyen.
67. A Felügyelet olyan átfogó szemléletű kockázatkezelési gyakorlat megvalósítását tartja követendőnek, amely:
  - a) az intézmény/csoport egészére, valamennyi intézményére, szervezeti egységére, üzleti területére és tevékenységére, beleértve a kiszervezett tevékenységeket is kiterjed,
  - b) a kiterjedés tekintetében felismeri azok gazdasági tartalmát,
  - c) minden releváns kockázatot kezel, a hitel-, biztosítási, a piaci-, a likviditási- és a működési kockázat mellett a koncentrációs-, a stratégiai-, aktuáriusi-, a reputációs- és a megfeleléségi kockázatokat is lefedi,
  - d) lehetővé teszi a kockázatok alulról felfelé és felülről lefelé történő, üzleti területeken és jelentési vonalakon átívelő összegzését, illetőleg lebontását is, az intézményen és a csoporton belül azonos tartalmi és módszertani keretek között történő értékelését és elvárt szinten tartását.
68. A kockázatkezelés biztosítani képes, hogy az intézmény a kockázatok azonosításán, mérésén vagy értékelésén és nyomon követésén alapuló, megalapozott döntéseket

hozhasson.

69. Felügyelet elvárja, hogy az intézmény/csoport a kockázatkezelési rendszerét rendszeres (belső szabályozásban meghatározott gyakorisággal és módon megvalósuló) belső és/vagy külső ellenőrzésnek vesse alá, összhangban a jelen ajánlás 11. pontjában megfogalmazottakkal.

10.2. A kockázatkezelési rendszer elemei

70. A kockázatkezelés elemei egyedi és csoport szinten:
- a) az intézmény stratégiájával összhangban a kockázati étvágy meghatározása (annak rögzítése, hogy az intézmény, illetve a csoport az egyes kockázati típusokat tekintve milyen típusú és milyen mértékű kockázat vállalására törekszik, így különösen a hitelezési, piaci, működési, likviditási stb. kockázatok területén),
  - b) a kockázatkezelési politika meghatározása,
  - c) a kockázati limitek felállítása,
  - d) a kockázatkezelési rendszerrel kapcsolatos folyamatok, eljárások, feladatok, döntési és ellenőrzési jogkörök meghatározása,
  - e) a kockázatok folyamatos, megfelelő időben történő azonosítása,
  - f) a kockázatok mérésére használt eljárások és módszerek kidolgozása,
  - g) a kockázatok mérése, értékelése és nyomon követése,
  - h) a kockázatkezelési tevékenységgel kapcsolatos jelentések készítése,
  - i) a megállapított kockázati limitek túllépése esetén követendő eljárások.
71. Elvárt, hogy az intézmény/csoport limitrendszere az intézmény/csoport sajátosságainak figyelembe vételével kerüljön kialakításra és összhangban álljon az intézmény, illetve a csoport stratégiai céljaival és kockázati étvágyával.
72. A Felügyelet elvárja, hogy a kockázatok azonosítása és mérése során az intézmény/csoport olyan előre (például stressz tesztek) és visszatekintő eszközöket alkalmazzon, amellyel képes a kockázati koncentrációk kiszűrésére is. A visszatekintő eszközök alkalmazásával összevethető az intézmény/csoport kockázati profilja és kockázati étvágya/kockázattűrő képessége. Az előretekintő eszközökkel azonosíthatóak a válsághelyzetek esetén felmerülő kockázatok.
73. A kockázatok értékelésében a végső felelősséget az intézmény viseli. A Felügyelet véleménye szerint nem kellően prudens a külső szolgáltatóktól vásárolt programok, adatok, értékelések (például hitelminősítők minősítései, vásárolt kockázati modellek) felülvizsgálat, illetve az intézmény/csoport egyedi igényeihez, sajátosságaihoz történő igazítása nélkül történő alkalmazása.
74. A kockázatok értékelésében a mennyiségi (kvantitatív) információk és adatok mellett a

minőségi (kvalitatív) szempontok figyelembe vétele (például szakértői értékelések, a kockázatok mérésére alkalmazott modellek feltételezései, korlátai) is indokolt.

75. Elvárt, hogy a kockázatkezelési tevékenységgel összefüggésben az intézmény/csoport jól meghatározott, megfelelően dokumentált és az intézmény vezetése által jóváhagyott belső jelentési rendszerrel rendelkezzen, annak érdekében, hogy az intézmény vezetése és a kockázatok által, valamint a kockázatkezelésben, a kockázati kontroll funkció megvalósításában érintett személyek/szervezeti egységek a kockázatok kiterjedtségéről (méretéről és típusáról), továbbá a kockázatok azonosításáról, méréséről vagy értékeléséről és nyomon követéséről megfelelő időben pontos, áttekinthető, érthető, releváns és használható információkhoz jussanak.
76. A kockázatkezelés témakörével a jelen ajánlás általános elvein kívül a Felügyelet több más ajánlása és módszertani útmutatója is foglalkozik, melyek részletesebb szempontokat is meghatároznak a pénzügyi szervezetek és csoportok számára a hatékony kockázati kontroll kialakításához és gyakorlásához:
- a) 2/2000. számú ajánlás a hitelintézetek eszköz-forrás gazdálkodásáról és a piaci kockázatok kezeléséről,
  - b) 3/2000. számú ajánlás a befektetési szolgáltatók kockázatkezelési rendszereiről,
  - c) 8/2001. számú ajánlás a hitelkockázat kezeléséről,
  - d) 9/2001. számú ajánlás az önkéntes nyugdíj-, egészség-, önszegélyező pénztárak és a magán nyugdíjpénztárak kockázatkezeléséről,
  - e) 3/2002. számú módszertani útmutató a pénzügyi csoportok összevont alapú irányításáról és kockázatkezeléséről,
  - f) 4/2003. számú módszertani útmutató a biztosítók eszköz-forrás menedzsmentjéről,
  - g) 5/2004. számú módszertani útmutató a hitelintézetek kamatláb-kockázatának kezeléséről,
  - h) 2/2006. számú ajánlás a befektetés-kezelési (vagyonkezelési) tevékenységet végzők befektetési döntéshozatalával, üzletkötéseikkel kapcsolatos elvárásokról, valamint a felmerülő kockázatok kezeléséről,
  - i) 2/2008. számú módszertani útmutató a kamatláb-kockázat kezeléséről,
  - j) 5/2008. számú módszertani útmutató a pénzügyi szervezetek által nyújtott szolgáltatások közvetítésére igénybe vett ügynöki tevékenység ellenőrzéséről, a kockázatok kezeléséről,
  - k) 6/2010. számú módszertani útmutató a likviditási kockázat kezeléséről,
  - l) 1/2012. számú ajánlás a kereskedési tevékenység során felmerülő működési kockázat kezeléséről,
  - m) 6/2012. számú ajánlása a mögöttes kitétségeknek a nagykockázat-vállalási szabályok értelmezése keretében történő kezeléséről.

Mivel a Felügyelet a pénzügyi szervezetek kockázatkezelési rendszereinek fejlesztését kiemelten fontosnak tartja, törekszik a kockázatkezeléssel foglalkozó ajánlások, módszertani útmutatók folyamatos karbantartására, illetve amennyiben szükségessé válik,

újak kiadására. Az ajánlások és módszertani útmutatók aktuális változatai a Felügyelet honlapjáról érhetők el.

IV. Belső kontroll funkciók

1. A belső kontroll funkciók függetlensége

77. A Felügyelet elvárja, hogy a pénzügyi szervezet/csoport a hatékony és átfogó, az intézmény/csoport összes tevékenységére és szervezeti egységére kiterjedő belső kontroll megvalósítása érdekében alakítson ki és működtessen (i) a kockázatok kontrollját biztosító funkciót, (ii) megfelelőség biztosítási (compliance) funkciót, (iii) és belső ellenőrzési funkciót.¹⁹
78. Elvárt, hogy ezek, az ajánlás további részeiben részletesen is ismertetett, összefoglalóan belső kontroll funkciók függetlenek legyenek azoktól a tevékenységektől és üzletágaktól, amelyeket felügyelnek és ellenőriznek.
79. Valamely kontroll funkció (kockázati kontroll funkció, megfelelőség biztosítás, belső ellenőrzés) akkor tekinthető függetlennek, ha fennállnak az alábbi feltételek:
- a) A kontroll funkció személyzete nem végez olyan tevékenységet, amely az ellenőrzési körébe tartozik.
  - b) A kontroll funkció szervezetileg elkülönül azoktól a tevékenységi és szervezeti területektől, melyek ellenőrzésére hivatott. Az adott funkció vezetője csak olyan személynek lehet alárendelt, aki nem felelős a megfigyelt és ellenőrzött területek irányításáért.
  - c) A kontroll funkció vezetőjét közvetlenül az intézmény vezetése, a felügyelő bizottság vagy az audit bizottság nevezi ki, illetőleg afelé tesz jelentést, továbbá legalább évente egyszer megjelenik annak a szervnek az ülésén, amellyel szemben jelentési kötelezettsége áll fenn.
  - d) A kontroll funkció személyzetének javadalmazása független az ellenőrzött vagy a megfigyelni és ellenőrizni szándékozott terület teljesítményétől.²⁰
  - e) Biztosított, hogy a kontroll funkció rendelkezzen a feladatok ellátásához szükséges erőforrásokkal (humán és anyagi).
80. A Felügyelet elvárja, hogy szervezetileg a kockázati kontroll funkció, a megfelelőség biztosítási funkció és a függetlenített belső ellenőrzési terület egymástól is független

---

¹⁹ Az ágazati törvények előírásai a belső kontroll funkciók tekintetében is eltérőek. Több intézmény típusnál egyes elemek jogszabályi kötelezésként is megjelennek.

²⁰ A javadalmazással kapcsolatos szabályokat és elvárásokat az ágazati törvények, a 131/2011. számú kormányrendelet, valamint a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnökének javadalmazási politikájáról szóló 3/2011. számú ajánlása határozzák meg.

legyen, mivel különböző feladatokat látnak el. Tevékenységük összehangolását az intézmény vezetésének, a felügyelő bizottságnak vagy az audit bizottságnak szükséges biztosítania. A szervezeti függetlenség megvalósítása tekintetében a Felügyelet nem tartja jó gyakorlatnak a kockázati kontroll funkciót, a megfelelőség biztosítási funkciót és a függetlenített belső ellenőrzési terület ugyanazon vezető által történő irányítását, legalább a belső ellenőrzési terület elkülönítése indokolt.

81. Kisebb intézményeknél a kontroll funkciók egymástól való függetlenségének biztosítása, illetőleg azok önálló szervezeti egységként való működtetése az arányosság szempontjára tekintettel nem feltétlenül indokolt, illetve akadályokba ütközhet. Egyes funkciók összevonását meghatározott feltételrendszer fennállása esetén jogszabályi előírások is lehetővé teszik. Ilyen esetekben a Felügyelet azt várja el az intézményektől, hogy mérjék fel a kontroll funkciók függetlenségének hiányából fakadó kockázatokat, tegyenek lépéseket e kockázatok kezelése, mérséklése (például döntési eljárások kialakítása során ennek figyelembevétele, a funkció több intézmény által történő közös gyakorlása²¹) érdekében és azok tudatában folytassák tevékenységüket. További elvárás az alkalmazott megoldás dokumentálása és a Felügyelet kérésére annak megfelelő indokokkal való alátámasztás melletti bemutatása.
82. A jogszabályi előírások (és ebből következően jelen ajánlás is) több esetben rendelik ugyanazt a feladatot különböző kontroll (például jogszabályi előírásoknak való megfelelés ellenőrzése) funkcióhoz. Ilyen esetekben elvárt, hogy az intézmény belső szabályozásban rögzítse az egyes funkciók közötti munkamegosztást, a feladat egyes funkciók általi végrehajtásának eltérő szempontrendszerét. Ugyanígy elvárt a jogszabályi előírások alapján működtetett egyéb, speciális kontroll funkciókkal, feladatokkal (például belső adatvédelem) szükséges összhang és munkamegosztás megteremtése is.
83. A pénzügyi szervezet vezetése felelős a kockázati kontroll funkció, a megfelelőség biztosítási funkció és a belső ellenőrzés – a vonatkozó jogszabályi előírásokkal összhangban történő - kialakításáért és működtetéséért, továbbá a működés feltételeinek és erőforrásainak biztosításáért. Ennek keretében felelős különösen az egyes kontroll funkciókat érintő politikák kidolgozásáért, szervezeten belüli kommunikálásáért, az egyes kontroll funkciókat érintő belső szabályzatok jóváhagyásáért, valamint a kapcsolódó ellenőrzési tevékenységek gyakorlásáért.
84. A belső kontroll funkciók működését alapvetően meghatározó tényező a vezetés támogatása. Ugyanakkor a belső kontroll funkciók működésével szemben alapvető elvárás, hogy támogassa az intézményvezetés tevékenységét.
85. A Felügyelet elvárja, hogy az intézmény/csoport a belső kontroll funkciók (kockázati

---

²¹ A jogszabályi korlátozások figyelembe vételével – pl. bank, szakosított hitelintézet köteles belső ellenőrzési rendszert működtetni.

kontroll funkció, megfelelőség biztosítási funkció, belső ellenőrzés) működtetésére mindenkor rendelkezzen az arányosság szempontját tekintve megfelelő számú, képzettségű és szakmailag alkalmas, a szükséges felhatalmazással rendelkező humán erőforrással, továbbá, hogy az intézmény biztosítsa az alkalmazottak rendszeres továbbképzését és a feladataik ellátásához szükséges külső- és belső információkhoz való hozzáférését.

86. Elvárt, hogy a kockázati kontroll funkció, a megfelelőség biztosítási funkció és a belső ellenőrzés a folyamatba épített valamint a vezetői ellenőrzés tapasztalatait is hasznosítsa, továbbá, hogy az egyes funkciókat gyakorlók a függetlenség megőrzése mellett működjenek együtt, egymás munkájának eredményeit ismerjék meg és saját munkájuk során hasznosítsák.
87. A Felügyelet követendő gyakorlatnak tartja, hogy az intézmény/csoport a belső kontroll funkciók működésével összefüggésben, annak valamennyi elemére kiterjedő (kockázati kontroll funkció, megfelelőség biztosítási funkció, belső ellenőrzés) belső jelentési rendszert alakítson ki. A belső jelentési rendszer biztosítja az egyes kontroll funkciók által vagy gyakorlásában érintett személyek/szervezeti egységek közötti információáramlást. Az intézmény vezetése ennek segítségével tájékozódik az egyes kontroll funkciók által feltárt hiányosságokról, a felmerülő kockázatokról és teszi meg a kiigazítás érdekében szükséges intézkedéseit.

2. Kockázati kontroll funkció

88. A Felügyelet fontosnak tartja, hogy az intézmény működésében központi szerepet kapjon a kockázatok intézményi/csoport szintű átlátását és a kockázatkezelési rendszer működésének nyomon követését biztosító kockázati kontroll funkció.
89. A Felügyelet ennek érdekében elvárja, hogy valamennyi pénzügyi szervezet esetében – a potenciális érdekkonfliktusok szem előtt tartásával - megjelölésre kerüljön, hogy mely ügyvezetője felelős az intézmény/csoport kockázati kontrolljáért. Nagyobb, komplexebb tevékenységet folytató pénzügyi szervezet esetében indokolt a kockázati kontroll funkció gyakorlására és/vagy irányítására csak ezzel a feladattal megbízott, külön - megfelelő szakértelemmel és gyakorlattal rendelkező - vezető (chief risk officer vagy hasonló vezetői pozíció) kijelölése.
90. A kockázati kontroll funkció feladatai különösen:
- a) aktív bekapcsolódás az intézmény/csoport kockázati stratégiájának (kockázati étvágy, kockázatkezelési politika, limitrendszer) kialakításába és értékelésébe, ennek keretében a vezetés számára minden, a kockázatokkal összefüggő információ biztosítása, továbbá tanácsadás nyújtása,

- b) a döntésért való végső felelősség átvállalása nélkül részvétel a kockázatkezelést jelentős mértékben érintő vezetői döntések meghozatalában annak érdekében, hogy a kockázatkezelés szempontjai az intézmény által hozott döntésekbe minél inkább beépüljenek,
- c) az intézmény vezetésével megosztott felelősség vállalás a kockázatkezelési politika végrehajtásában,
- d) a nagykockázat vállalással, a belső hitelekkel, az intézmény/csoport jogi szerkezetének összetettségével összefüggő kockázatok azonosítása és értékelése,
- e) új termékek, szolgáltatások bevezetése és új piacokra való belépés előtt, valamint jelentős külső és belső változások (beleértve az intézmény stratégiájának, kockázatkezelési politikájának és limitrendszerének megváltoztatását is), továbbá nem szokványos ügyletek esetén az intézményre/csoportra gyakorolt hatások és a kockázatok felmérése,
- f) az intézmény/csoport kockázati kitétségének és kockázati profiljának meghatározása, folyamatos nyomon követése, a kockázati kitétség és profil összevetése a stratégiával, a kockázati étvággal, a kockázatkezelési politikával és a limitrendszerrel,
- g) az intézményt/csoportot és annak kockázatait érintő új és/vagy fenyegető folyamatok és kockázatok feltárása,
- h) a kockázatok azonosítására, mérésére vagy értékelésére, továbbá folyamatos nyomon követésére használt eljárások és módszerek értékelése különösen az alkalmazott feltételezések és módszerek megfelelősége, valamint a hatékonyság szempontjából,
- i) azon esetek független értékelése, amikor a stratégia (a kockázati étvág, a kockázatkezelési politika vagy a limitrendszer) megsértésre kerül,
- j) az intézmény/csoport kockázatkezelési tevékenységével kapcsolatban felmerülő hiányosságok, rossz gyakorlatok feltárása és javaslatok megfogalmazása az intézményvezetés részére, továbbá eljárás a szükséges intézkedések megtétele érdekében (például akcióterv kidolgozása és az abban foglalt intézkedések megvalósításának elősegítése).

91. Elvárt, hogy az intézményen/csoporton belül a kockázati kontroll funkcióhoz kapcsolódó hatáskörök (beleértve bizonyos kérdések, döntések tekintetében a vétójogot is, valamint a megbízás visszavonásával kapcsolatos eljárásokat is), kommunikációs és jelentési rendszerek pontosan meghatározottak legyenek, biztosítva a kockázati kontroll funkció megvalósításában érintett személyek/szervezeti egységek közötti információáramlást és együttműködést, valamint a funkció függetlenségét.

3. Megfelelőség biztosítási funkció²²

92. A megfelelőség biztosítási funkció működtetésének célja a megfelelőségi kockázatok

²² A Bszt. hatálya alá tartozó intézményekre az ESMA ajánlása közvetlenül is vonatkozik, melynek magyar nyelvű fordítása az alábbi helyről érhető el: (XXX - későbbiekben beleteendő)

azonosítása és kezelése. A megfeleléségi kockázat a pénzügyi szervezetekre vonatkozó jogszabályok, illetve jogszabálynak nem minősülő egyéb előírások - ideértve a Felügyelet által kiadott ajánlásokat, irányelveket, módszertani útmutatókat, az ún. önszabályozó testületek (például KELER, BÉT, MABISZ) szabályzatait, a piaci szokványokat, magatartási kódexeket, illetve az etikai szabályokat is -, belső szabályozás (a továbbiakban: megfeleléségi szabályok) be nem tartása következtében esetlegesen keletkező jogi kockázat, felügyeleti vagy egyéb hatósági szankció, jelentős pénzügyi veszteség, vagy hírnévromlás kockázata.

93. Megfeleléségi kockázatok különösen a következőkkel – egyes intézmény típusoknál eltérő súlyt képviselve - összefüggésben merülhetnek fel:
- a) a belső adatvédelmi felelősre vonatkozó szabályozással²³ és az intézményi gyakorlattal összhangban álló titok- és adatvédelem (üzleti-, bank-, értékpapír-, és biztosítási titok, személyes adatok védelme),
  - b) összeférhetlenség, érdekkonfliktusok kezelése,
  - c) a pénzügyi és befektetési szolgáltatási tevékenységek elkülönítése,
  - d) információáramlásra vonatkozó korlátozások betartása,
  - e) piaci visszaélések (bennfentes kereskedelem, tisztességtelen árfolyam befolyásolás) megelőzése,
  - f) külső és belső csalások megelőzése,
  - g) pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem,
  - h) az intézmény és a munkavállalók saját számlás ügyletei,
  - i) az ügyfelekkel való tisztességes bánásmód,
  - j) hatósági kapcsolatok (beleértve különösen a Felügyelettel és a Pénzügyi Békéltető Testülettel való kapcsolatokat).
94. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezetek megfeleléségi biztosítási funkciót alakítsanak ki és működtessenek. Ennek során nemcsak az intézmény által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságait, kiterjedtségét és összetettségét szükséges figyelembe venni, hanem biztosítandó a belső irányítással, továbbá az egyéb kontroll funkciókkal (kockázati kontroll, belső ellenőrzés) való összhang is.
95. A megfeleléségi biztosítási funkció működtetésével kapcsolatban a Felügyelet elvárja, hogy az terjedjen ki az intézmény/csoport egészére, valamennyi intézményére, szervezeti egységére, üzleti területére és tevékenységére, beleértve a kiszervezett tevékenységeket is.
96. A Felügyelet elvárása alapján a pénzügyi szervezet vezetése meghatározza az intézmény/csoport megfeleléségi politikáját, amely rögzíti többek között a megfeleléségi funkció kialakításának célját, prioritásait, területeit, a megfeleléségi funkció működtetését meghatározó alapelveket, az alkalmazott szervezeti megoldást, beleértve az intézmény irányítási és felügyelési funkciót betöltő testületeivel való kapcsolatokat is, a politika

---

²³ 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról

közzétételének módját.

A megfelelőségi politikában meghatározandók különösen a következők:

- a) a felelős belső irányítás keretében a pénzügyi szervezet vezetése milyen menedzsment, illetve felvigyázási funkciókat gyakorol a megfelelőségi tevékenység vonatkozásában,
- b) a megfelelőségi biztos (compliance officer), illetőleg megfelelési vezető, önálló szervezeti egység helye a szervezeten belül (ellátandó feladatok, felelősség terjedelme, beszámolási kötelezettség, stb.),
- c) a megfelelőségi kockázatok közül melyek kerülnek elsődlegesen a megfelelőség biztosítási funkció keretében kezelésre, illetve más ellenőrzési, kontroll funkciókhoz telepítésre (például folyamatba épített ellenőrzés, kockázati kontroll, belső ellenőri vizsgálatok), illetőleg milyen megoldások biztosítják a megfelelőségi kockázatok felett kontroll funkciót gyakorló különböző területek közötti kommunikációt, összhangot,
- d) a pénzügyi szervezet a működési kockázatok kezelésének részeként, vagy attól független megfelelőség biztosítási funkciót működtet-e, milyen garanciális elemek biztosítják a funkció függetlenségét,
- e) hogyan történik a megfelelőség biztosítási funkció ellenőrzése a független belső ellenőr által,
- f) hogyan történik a megfelelőség biztosítási funkció gyakorlása a pénzügyi csoportok szintjén, illetve a kiszervezett tevékenységek vonatkozásában,
- g) külső tanácsadó, szakértő igénybevételének feltételei.

97. A Felügyelet jogszabályi kötelezés hiányában is valamennyi pénzügyi szervezet²⁴ esetében elvárja megfelelőségi biztos(ok) alkalmazását, illetőleg megfelelési vezető kijelölését. A kisebb, kevésbé összetett tevékenységet folytató pénzügyi szervezetek esetében viszont a megfelelőségi kockázatok kezelését a kockázati kontroll funkció vagy a belső ellenőrzés keretében is elfogadhatónak tartja, amennyiben az nem sérti annak függetlenségét.

98. A Felügyelet határozata alapján összevont felügyelet alá tartozó hitelintézet, befektetési vállalkozás és biztosító esetében a Felügyelet elvárja, hogy kijelölésre kerüljön csoport szintű megfelelési biztos, illetőleg megfelelési vezető is, aki felelős a csoport szintű megfelelőség biztosítási funkció egységének biztosításáért. Ennek keretében a csoport megfelelőségi biztos, illetőleg megfelelési vezető – a vonatkozó jogszabályi (különös tekintettel a titokvédelmi) előírások figyelembevételével - célszerűen ellátja a következő feladatokat:

- a) megfelelőségi szempontú csoport szintű kockázat azonosítás és elemzés,
- b) egységes megfelelési biztosítási eljárásrendek, és szabályok kidolgozása, módszertanok átadása,
- c) a csoporthoz tartozó megfelelőségi biztosok, megfelelési vezetők tevékenységének összehangolása
- d) csoport szintű oktatás és képzés.

---

²⁴ Jelenleg ez csak a Bszt. hatálya alá tartozó intézmények, valamint az ÁÉKBV-alapkezelők esetében kötelező.

99. A megfelelési biztositási funkció feladatai különösen²⁵:

a) Szabályozási jellegű feladatok

- A pénzügyi szervezet által alkalmazandó megfelelési szabályok körének, ezen belül a megfelelés szempontjából releváns információk körének meghatározása.
- A 92. pont szerinti megfelelési szabályokban bekövetkező változások lehetséges hatásainak elemzése (az intézmény külső és belső környezeti változásainak nyomon követése).
- A szükségessé váló módosítások kezdeményezése, az implementálás megfelelésének kontrollja.
- A megfelelési politika, kézikönyv, valamint a kapcsolódó belső szabályzatok, eljárásrendek elkészítése, szükség szerinti, illetőleg rendszeres aktualizálása. Ennek keretében a megfelelési kockázat azonosítására, becslésére, elemzésére szolgáló módszerek, eljárások kidolgozása.

b) Operatív jellegű feladatok

- A megfelelési szabályoknak való megfelelés vizsgálata, monitoringja (folyamatos figyelése) minden, a megfelelési kockázatok szempontjából releváns területen. A megfelelési szabályok megsértésének jelentése a felső vezetés felé.
- Az intézmény vezetésének megfelelési ügyekben való tanácsadás és rendszeres jelentés.
- Az intézmény humán erőforrásainak megfelelési biztositási oktatása, napi szintű rendelkezésre állás, segítség nyújtás az alkalmazottak megfelelési szempontú kérdéseinek megválaszolásához.
- A megfelelés szempontjából releváns információkkal kapcsolatos nyilvántartások vezetése (például alkalmazottak saját számlás ügyletei, összeférhetlenségre vonatkozó bejelentések), illetve a rendelkezésre álló adatbázis adatainak adott ismérvek szerinti csoportosítása, listázása, a nyilvántartások nyomon követése.
- A hatóságok felé fennálló bizonyos jelentési kötelezettségek teljesítése (például összeférhetlenség, pénzmosás, bennfentesség, piacbefolyásolás, stb.).
- Új termékek, eljárások bevezetése, szervezeti változások előtt megfelelési szempontú vélemény nyújtása.

100. A Felügyelet a megfelelési biztositási funkció működtetése során a pénzügyi szervezetektől az intézmény adatbázisainak adataira épülő, kockázatelemzéssel alátámasztott kockázat alapú megközelítést vár el, melynek keretében a megfelelési biztositási funkció céljai, munkaprogramja, továbbá eszközei és módszerei a megfelelési kockázatok azonosításán és értékelésén alapulva kerülnek meghatározásra.

101. A megfelelési kockázatok értékelésénél elvárt, hogy az intézmény az alábbiakra is

---

²⁵ Az elhatárolás más szempontok alapján is történhet (például kockázatkezelés, támogatás, jelentés, monitorozás megbontás).

tekintettel legyen:

- a) megfelelőségi szempontból releváns jogszabályváltozásokból, várható új szabályozásból fakadó kockázatok,
- b) a megfelelőségi kockázatok szempontjából releváns panaszügyek,
- c) a megfelelőségi kockázatok szempontjából releváns folyamatban lévő és lezárt peres ügyek,
- d) hatósági intézkedések és szankciók jellege, száma és volumene,
- e) a megfelelőségi kockázatok szempontjából releváns, az intézmény reputációját érintő negatív média megjelenések gyakorisága és jelentősége.

102. A Felügyelet jó gyakorlatnak tartja a kockázatértékelésen alapuló, prioritásokat is meghatározó megfelelőség biztosítási monitoring programok, vizsgálati tervek, munkaprogramok alkalmazását.

103. A Felügyelet elvárja, hogy a megfelelőségi biztos, megfelelési vezető a jelentős hiányosságokról való eseti tájékoztatás mellett - azon esetekben is, amikor erre jogszabályi kötelezés nincs - legalább évente összefoglaló jelentésben tájékoztassa az intézmény vezetését és a felvigyázási funkciót betöltő testületét²⁶ az alábbiakról:

- a) az intézményi kontroll környezet hatékonyságának értékelése,
- b) az intézmény belső politikáinak és eljárásainak áttekintése során feltárt hiányosságok,
- c) a monitoring tevékenység és a vizsgálatok tapasztalatai, a feltárt hiányosságok alapján megtett, illetőleg folyamatban lévő intézkedések, azok eredményei, illetve várható eredményei, határideje (beleértve a munkavállalókkal szemben javasolt szankciókat is),
- d) a megfelelőség biztosítási tevékenység keretében azonosított kockázatok,
- e) a szabályozási környezetben bekövetkezett változások és az azok nyomán szükségessé vált már megtett, illetve megteendő intézkedések,
- f) a jelentési időszak egyéb, a megfelelőség biztosítási funkció szempontjából jelentős ügyei,
- g) a hatóságokkal folytatott megfelelőségi szempontból releváns kommunikáció.

4. Ellenőrzési rendszer

104. A Felügyelet elvárja, hogy a pénzügyi szervezet/csoport a tevékenységeire ellenőrzési nyomvonalat alakítson ki és működtessen. Az ellenőrzési nyomvonal tartalmazza különösen az egyes tevékenységek felelősségi és információs szintjeit és kapcsolatait, továbbá az irányítási és ellenőrzési folyamatokat, lehetővé téve azok nyomon követését és utólagos ellenőrzését. Az ellenőrzési nyomvonal megmutatja a szervezet ellenőrzési rendszerének hiányosságait és elősegíti a kockázatok beazonosítását. Az ellenőrzési nyomvonal kialakításának célja a folyamatba épített, előzetes és utólagos vezetői ellenőrzés, valamint a független belső ellenőrzés, és a külső ellenőrzések hatékonyabbá

---

²⁶ A Bszt. 95. § (2) bekezdése alapján, az ott meghatározott tartalmi elemekkel a megfelelési vezető évente jelentést készít az első számú vezetés, valamint a felügyelő bizottság részére.

tétele. Ennek érdekében javasolt, hogy az ellenőrzési nyomvonalak tartalmazzák: a pénzügyi szervezeteknél fellelhető folyamatok és/vagy tevékenységek valamint az azok irányításáért való felelős munkakör/szerepkör megnevezését, a folyamatok és/vagy tevékenységek ellátásának jogi alapját (jogszabály és/vagy belső szabályozás), a folyamat és/vagy tevékenység elemhez kapcsolódó részletesebb feladatlírást. Tartalmazzák továbbá ez utóbbi feladatlíráshoz kapcsolódó főbb dokumentumok/adatbázis típusok megnevezését, a folyamat és/vagy tevékenység ellátás határidejét, a kockázat(ok) megnevezését (releváns kockázatonkénti bontásban), a folyamat és/vagy tevékenység ellátáshoz és adott egynemű kockázat(ok)hoz kapcsolódó ellenőrzési pontot, az ellenőrzést végző munkakör/szerepkör megjelölést, oly módon, hogy a munkaköri leírás alapján egyértelműen azonosítható legyen az ellenőrzést végző személye, az ellenőrzés gyakorisága.

4.1. Folyamatba épített ellenőrzés

105. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet az egyes ügyviteli folyamatokat és belső szabályzatait úgy alakítsa ki, hogy az lehetővé tegye a folyamatba épített ellenőrzést. Az egyes folyamatokba ellenőrzési pontokat iktasson be annak érdekében, hogy az egyes részfeladatok csak a megelőző részfeladat ellenőrzését – egyúttal annak megfelelőségét – követően kerülhessenek ellátásra, ezáltal biztosítva az egymásra épülő részfeladatok inputjainak megfelelőségét. Egy adott művelet elvégzése, feldolgozása és ellenőrzése nem lehet ugyanannak a személynek a feladata. A munkaköri leírások kitérnek a belső ügyviteli szabályzatokban meghatározott munkafolyamatba épített ellenőrzési feladatok betartására vonatkozó kötelezettségekre. A pénzügyi szervezet eljárásait úgy alakítja ki, hogy minden tranzakció csak dokumentált ellenőrzés után hajtható végre.
106. A Felügyelet javasolja a pénzügyi szervezetek számára, hogy az üzleti területeken kettős jelentési utakat alakítsanak ki. A pozíciókra és kockázatokra vonatkozó jelentések az üzletági feletteseken kívül célszerűen a kockázatkezelési funkcióhoz is eljussanak.

4.2. Vezetői ellenőrzés

107. A különböző vezetői szintek létrehozása és a szervezeti struktúra a pénzügyi szervezet/csoport céljainak, stratégiájának hatékonyabb megvalósítására irányul. Elvárt, hogy a vezetői ellenőrzési funkciók, feladatok minden vezetői szinten érvényesüljenek. A vezetői ellenőrzés feladata többek között a munkafolyamatokba épített ellenőrzés rendeltetésszerű működésének vizsgálata. A vezetői ellenőrzés eszközei a beszámoltatás, a jelentések kérése, az aláírási jog gyakorlása, a feladatok teljesítésének ellenőrzése tartalmi, alaki és egyéb szempontból, a személyes helyszíni ellenőrzés, valamint a vezetői információs rendszer működtetése. A pénzügyi szervezet vezetői rendszeresen, a belső ügyrendekben és eljárásrendekben meghatározottaknak megfelelően ellenőrzik és

beszámoltatják beosztottaikat. A vezetői ellenőrzés részletes szabályait (ideértve a jelentéseket és a szolgálati utakat is) teljes körűen a belső szabályzatok tartalmazzák.

4.3. Vezetői információs rendszer

108. A pénzügyi szervezet tevékenységének fontos eleme a folytatott tevékenységek teljes körére kiterjedő vezetői információs rendszer kialakítása és működtetése. A vezetői információs rendszer célja, hogy az irányítás és ellenőrzés során egységes és átfogó információk álljanak a vezetés rendelkezésére.
109. A pénzügyi szervezet vezetői információs rendszere magában foglalja a vezetés részére érkező (intézményi és csoport szintű) információk összességét, valamint azt a rendszert, amely az információkat összegyűjtve, megfelelő módon feldolgozva eljuttatja a célszemélyekhez, úgy, hogy a változásokra a vezető még időben tudjon reagálni.
110. A Felügyelet a pénzügyi szervezetek számára a vezetői információs rendszerek működtetésekor az elektronikus eszközök és csatornák elsődleges alkalmazását javasolja.
111. Elvárt, hogy a vezetői információs rendszer úgy kerüljön kialakításra és működtetésre, hogy az a megfelelő időben rendelkezésre álló megbízható és releváns információkkal segítse az intézmény/csoport vezetésének tevékenységét.
112. Az információs rendszerekkel szembeni további elvárás a biztonságosság, a rendszeres, független módon történő ellenőrzöttség és a váratlan eseményekre való felkészítettség is.

4.4. Belső ellenőrzési funkció

113. A belső ellenőrzési funkció működtetésének célja:
  - a) az intézmény és ügyfeleinek az intézménnyel összefüggő eszközeinek és a tulajdonosok érdekeinek védelme,
  - b) az intézmény jogszabályoknak megfelelő működésének elősegítése és ellenőrzése,
  - c) az intézményre vonatkozó belső szabályzatokban foglalt előírások betartásának, valamint elégségességének ellenőrzése,
  - d) a jogszabályoktól és a belső szabályzatokban foglaltaktól való eltérések, az alkalmazott gyakorlat és a beépített (ellenőrzés) kontrollokban lévő kockázatok feltárása, jelentése, továbbá szükség esetén javaslatétel a feltárt hiányosságok kijavítására.
114. A Felügyelet elvárja, hogy a belső ellenőrzés terjedjen ki az intézmény/csoport egészére, valamennyi intézményére, szervezeti egységére, üzleti területére és tevékenységére, beleértve a kiszervezett tevékenységeket is.
115. A belső ellenőrzés bizonyosságot adó tevékenysége körében feladatai lehetnek különösen:

- a) elemezni, vizsgálni és értékelni a belső kontrollrendszerek kiépítésének, működésének jogszabályoknak és szabályzatoknak való megfelelését, valamint működésének gazdaságosságát, hatékonyságát és eredményességét;
- b) elemezni, vizsgálni a rendelkezésre álló erőforrásokkal való gazdálkodást, a vagyon megővését és gyarapítását, valamint az elszámolások megfelelőségét, a beszámolókat valódiságát;
- c) a vizsgált folyamatokkal kapcsolatban megállapításokat, következtetéseket és javaslatokat megfogalmazni a kockázati tényezők, hiányosságok megszüntetése, kiküszöbölése vagy csökkentése, a szabálytalanságok megelőzése, illetve feltárása érdekében, valamint az intézmény eredményességének növelése és a belső kontrollrendszerek javítása, továbbfejlesztése érdekében;
- d) nyilvántartani és nyomon követni a belső ellenőrzési jelentések alapján megtett intézkedéseket.

116. A bizonyosságot adó tevékenységet az intézmény az alábbi ellenőrzési típusok szerint látja el:

- a) a szabályszerűségi ellenőrzés arra irányul, hogy az adott szervezeti egység, illetve üzleti terület működése, illetve tevékenysége megfelelően szabályozott-e, és érvényesülnek-e a hatályos jogszabályok, belső szabályzatok és vezetői rendelkezések előírásai;
- b) a pénzügyi ellenőrzés célja az adott intézmény, szervezeti egység, illetve üzleti terület, program vagy feladat pénzügyi elszámolásainak, valamint az ezek alapjául szolgáló számviteli nyilvántartások ellenőrzése;
- c) a rendszerellenőrzés keretében az egyes rendszerek kialakításának, illetve működésének átfogó vizsgálatát kell elvégezni;
- d) a teljesítmény-ellenőrzés célja annak megállapítása, hogy az adott szervezeti egység, illetve üzleti terület által végzett tevékenységek, programok egy jól körülhatárolható területén a működés, illetve a forrásfelhasználás gazdaságosan, hatékonyan és eredményesen valósul-e meg;
- e) az informatikai ellenőrzés az intézménynél működő informatikai rendszerek megfelelőségére, megbízhatóságára, biztonságára, valamint a rendszerben tárolt adatok teljességére, megfelelőségére, szabályosságára és védelmére irányul.

117. A belső ellenőrzés tanácsadó tevékenység keretében ellátható feladatai lehetnek különösen:

- a) vezetők támogatása az egyes megoldási lehetőségek elemzésével, értékelésével, vizsgálatával, kockázatának becslésével;
- b) pénzügyi, tárgyi, informatikai és humán erőforrás-kapacitásokkal való ésszerűbb és hatékonyabb gazdálkodásra irányuló tanácsadás;
- c) a vezetés szakértői támogatása a kockázatkezelési és szabálytalanságkezelési rendszerek és a teljesítmény-menedzsment rendszer kialakításában, folyamatos továbbfejlesztésében;
- d) tanácsadás a szervezeti struktúrák racionalizálásában, a változásmenedzsment területén;
- e) konzultáció és tanácsadás a vezetés részére a szervezeti stratégia elkészítésében;
- f) javaslatok megfogalmazása a minőség biztosítás, az intézmény eredményességének

növelése és a belső kontrollrendszerek javítása, továbbfejlesztése érdekében, a belső szabályzatok tartalmát, szerkezetét illetően.

118. A Felügyelet elvárja, hogy a belső ellenőrzés működtetésének célját, hatáskörét, feladatait, elemeit, szerkezetét, a belső ellenőrzés vezetésével szemben támasztott szakmai követelményeket és az ellenőrzés lefolytatásának eljárási szabályait, az ehhez szükséges informatikai, technikai feltételek rendelkezésre állását a szervezet belső, az intézmény vezetése által elfogadott szabályzatban (charta, belső ellenőrzési alapszabály) rögzítse.
119. A Felügyelet a belső ellenőrzés működtetésekor a vonatkozó jogszabályoknak való megfelelésen túl, az arányosság 10. pontban megfogalmazott elvével összhangban elvárja valamely nemzetközi belső ellenőrzési sztenderd követését. E tekintetben a Felügyelet a belső ellenőrök nemzetközi szervezete, az IIA (Institute of Internal Auditors = Belső Ellenőrök Intézete) által kiadott és a Belső Ellenőrök Magyarországi Szervezete (BEMSZ) és a Pénzügyminisztérium által közzétett gyakorlati sztenderdjeinek és útmutatóinak követését, az IIA Etikai Kódexében foglaltak betartását ajánlja.
120. A kialakult nemzetközi elvárásoknak megfelelően a Felügyelet is az intézmény adatbázisainak adataira épülő, kockázatelemzéssel alátámasztott kockázat alapú belső ellenőrzés kialakítását és működtetését tartja a legjobb gyakorlatnak.
121. A Felügyelet alapelvárásai közé tartozik, hogy jogszabályi kötelezéstől függetlenül valamennyi pénzügyi szervezet alkalmazzon belső ellenőrt. Így a háromszáz millió forint díjbevétel el nem érő biztosító egyesületek és a háromszáz millió forint tagdíjbevétel el nem érő önkéntes pénztárak is (kis intézmények esetében a részmunkaidős foglalkoztatás is elfogadható). A Felügyelet meggyőződése, hogy mind a Felügyelet, mind a pénzügyi szervezet érdekét szolgálja a belső ellenőr alkalmazása, mivel a belső ellenőr alapvető fontosságú védelmi vonalként működik, amely ellenőrzi a pénzügyi szervezet tevékenységét és felhívja a figyelmet a hibás, esetlegesen jogszabályba ütköző gyakorlatra.
122. Amennyiben a pénzügyi szervezet mérete vagy a jogszabályi előírások nem teszik szükségessé több belső ellenőr foglalkoztatását, és a szervezet csak egy belső ellenőrt foglalkoztat, akkor a belső ellenőrzési szervezeti egységre vagy annak vezetőjére vonatkozó útmutatásokat a belső ellenőrre kell érteni. Amennyiben több pénzügyi szervezet – a vonatkozó jogszabályok biztosította keretek között - ugyanazt a személyt foglalkoztatja belső ellenőrként, írásban szükséges megállapodni arról, hogy a belső ellenőr kölcsönös foglalkoztatása ellen nem emelnek kifogást. Az írásbeli megállapodásban célszerű rögzíteni, hogy a belső ellenőrök munkaköri leírása nem tartalmazhat olyan elemeket, melyek összeférhetlenséghez vezetnek, vagy akadályozzák az elkülönített munkakörök szétválasztását.
123. A Felügyelet elvárása, hogy a belső ellenőr tevékenysége független legyen azoktól a területektől és tevékenységektől, amit ellenőriznie kell. A belső ellenőr a függetlenség

biztosítása érdekében az ellenőrzésen kívül más feladatkörrel, mely érdekkonfliktushoz vezethet, nem bízható meg. A belső ellenőrzési szervezeti egység számára az éves tervhez képest további ellenőrzési feladatokat csak a felügyelő bizottság, annak elnöke, az audit bizottság, annak elnöke, a belső ellenőrzési szervezeti egység vezetője önállóan, illetőleg a felügyelő bizottság és/vagy audit bizottság elnökének egyetértésével a pénzügyi szervezet első számú vezetője (ügyvezető, pénztár esetében az IT elnöke) határozhat meg. A belső ellenőrzési egység vezetője olyan vezetői szintnek tartozik beszámolási és jelentési kötelezettséggel, amely lehetővé teszi a belső ellenőrzési tevékenységet végző számára feladatai teljesítését. A belső ellenőrzés önállóan jár el az irányításra kijelölt testület által meghatározott keretek között a tevékenysége tervezése, az ellenőrzési program végrehajtás, a módszerek és eljárások kiválasztása során, és befolyástól mentesen állítja össze a megállapításokat, következtetéseket és javaslatokat tartalmazó ellenőrzési jelentést, amelynek tartalmáért felelősséggel tartozik.

124. A pénzügyi szervezet vezetése felelős a belső ellenőrzés (hatásköri és szervezeti) függetlenségének, továbbá a belső ellenőrzés rendelkezésére álló erőforrások biztosításáért. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet vezetése a belső ellenőrzés rendelkezésére álló erőforrásokat az intézmény által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságaival, kiterjedtségével, összetettségével és kockázataival összhangban, valamint az előzőekben meghatározott nemzetközi sztenderdek figyelembe vételével határozza meg és bocsássa rendelkezésre.
125. Biztosítani szükséges továbbá azt is, hogy a belső ellenőrzés a feladata ellátásához szükséges minden információhoz és dokumentumhoz hozzáférhessen, minden üzletmenettel kapcsolatos irányítószervi, illetve menedzsmenti döntésről és határozatról értesüljön, bárkitől felvilágosítást kérhessen, minden helyiségbe beléphessen, továbbá nyilatkozatot, tanúsítványt kérhessen, illetve jegyzőkönyvet vehessen fel.
126. A Felügyelet elvárja, hogy a pénzügyi szervezet vezetése minden rendelkezésre álló eszközzel támogassa a belső ellenőrzés tevékenységét. Ennek keretében az intézmény vezetése olyan kultúrát teremt, folyamatokat alakít ki és működtet, amely biztosítja, hogy az ellenőrzési megállapításokat a szervezet megfelelő prioritásokkal kezelje.
127. A belső ellenőrzési tevékenységet végzőknek kollektívan rendelkezniük kell, vagy meg kell szerezniük mindazt a szaktudást, gyakorlatot és egyéb ismeretet, mely a feladatok ellátásához szükséges, így biztosítva azt, hogy a belső ellenőrzési szervezet összességében alkalmas legyen a szervezet valamennyi tevékenységének és szervezeti egységének ellenőrzésére. A belső ellenőrnek hozzáértéssel és körültekintéssel, a tőle elvárható gondossággal és szakértelemmel kell tevékenységét végeznie.
128. Tekintettel a pénzügyi piacok gyors fejlődésére a pénzügyi szervezetek belső ellenőreivel szemben fokozottan érvényesítendő elvárás a szaktudásuk, gyakorlatuk és egyéb ismereteik folyamatos fejlesztése. A Felügyelet ezzel összefüggésben ösztönzi, hogy a

belső ellenőrzési területen dolgozók Okleveles Belső Ellenőri és/vagy Képesített Belső Ellenőr (CIA) képesítést szerezzenek.

129. A pénzügyi szervezet belső ellenőrzésétől a Felügyelet elvárja a felügyeleti adatszolgáltatások megalapozottságának és megbízhatóságának (különös tekintettel a belső szabályozottság, a számviteli megalapozottság, teljesség, integritás, zártság, informatikai megalapozottság, a folyamatok, ellenőrzési rendszerek működése szempontjaira) rendszeres ellenőrzését is, továbbá a Felügyelet által feltárt rendszerbeli hiányosságok, jogszabálysértések megszüntetésére a határozatokban, vagy az ellenőrzést lezáró vezetői levelekben meghatározott feladatok elvégzésének határidőben történt teljesülésének vizsgálatát, és annak nyomon követését, hogy a pénzügyi szervezet megtett-e minden intézkedést a hibák kijavítására és a feltárt kockázatok csökkentésére.

V. A pénzügyi szervezet és a választott könyvvizsgáló kapcsolata

130. A könyvvizsgálók által nyújtott szolgáltatások szűk értelemben nem tekinthetők a pénzügyi szervezet belső védelmi vonalait alkotó elemnek, de egyfajta átmenetet jelentenek a belső és a külső védelmi rendszert alkotó elemek között, és számos ponton kapcsolódnak az irányítási és kontroll funkciókhoz. Emiatt a Felügyelet indokoltnak tartja, hogy a jelen ajánlás keretében is megfogalmazza a pénzügyi szervezetek és választott könyvvizsgálóik kapcsolatára vonatkozó legfontosabb elvárásait.
131. A Felügyelet elvárja, hogy a pénzügyi szervezet – az arra felhatalmazott testületein keresztül, illetve bevonásával - a könyvvizsgáló kiválasztása során kellő gondossággal járjon el, és rendszeresen (belső szabályozásában meghatározott gyakorisággal és módon) értékelje annak tevékenységét. Ennek keretében a Felügyelet javasolja, hogy a pénzügyi szervezetek a könyvvizsgáló kiválasztására nyílt és átlátható pályázati eljárást alkalmazzanak.
132. Elvárt, hogy a könyvvizsgáló kiválasztása és értékelése során a pénzügyi szervezet az arra felhatalmazott testületein keresztül, illetve bevonásával:
- a) ellenőrizze, hogy a pénzügyi szervezetek könyvvizsgálatára jogosító nyilvántartás alapján a könyvvizsgálói feladatok ellátásával, illetőleg egyéb szolgáltatás nyújtásával megbízható-e,
  - b) az elérhető információk alapján vizsgálja az ágazati törvényekben, valamint a kapcsolódó jogszabályokban meghatározott korlátozó, és összeférhetlenségi feltételeket,
  - c) összegezze az adott könyvvizsgálóval szembeni korábbi tapasztalatait, az elérhető piaci információkat, jó üzleti hírnevét, illetve, hogy díjazása összhangban áll-e az elvégzendő, illetve a korábban elvégzett munka mennyiségével és szakmai színvonalával.

133. Amennyiben könyvvizsgálóként könyvvizsgáló társaság került megválasztásra, úgy a könyvvizsgáló társaság által jelölt természetes személy könyvvizsgáló tekintetében a Felügyelet az ajánlás címzettjei számára javasolja, hogy a természetes személy könyvvizsgáló jogszabályi előírások által meghatározott időszakonként megkövetelt váltása ne csak formai, hanem tényleges változást eredményezzen a könyvvizsgálói feladatok ellátójának személyében. A könyvvizsgálók váltásával kapcsolatos döntés meghozatala során a pénzügyi szervezetnek kellő bizonyosságot kell szereznie arra, hogy a szerződéses kapcsolatban lévő könyvvizsgáló cégen belül újként megjelölt természetes személy könyvvizsgáló – szakmailag, illetve a közeli hozzátartozói kapcsolat tekintetében is - képes munkáját az előző könyvvizsgáló befolyásától mentesen, független módon ellátni. Amennyiben ez a függetlenség egyértelműen nem bizonyított, vagy ezzel kapcsolatosan kétségek merülnek fel, a Felügyelet megfontolásra javasolja a természetes személy könyvvizsgáló lecserélését.
134. Pénzügyi csoportok esetében a Felügyelet elvárja, hogy a könyvvizsgálati tevékenységgel összefüggésbe hozható érdekkonfliktusok kezelése csoport szinten is megvalósuljon.
135. A Felügyelet javasolja, hogy a pénzügyi szervezet az éves beszámolóban hozza nyilvánosságra, hogy mely könyvvizsgálóknak milyen megbízásokat adott, megbontva azt a következő jogcímenként: jog szerinti könyvvizgálat, további bizonyosságot nyújtó szolgáltatás, adótanácsadás és egyéb szolgáltatás.
136. Pénzügyi csoportok esetében a nyilvánosságra hozatal során a csoporthoz tartozó intézmények könyvvizsgálói kapcsolatainak bemutatása is javasolt.
137. Elvárt, hogy a pénzügyi szervezet – az arra felhatalmazott testületein keresztül, illetve bevonásával - a könyvvizsgálóval való kapcsolattartás során törekedjen a következő felelős vállalat irányítási elvek követésére:
- a) felismeri, és a szervezeten belül kommunikálja a könyvvizsgálati tevékenység fontosságát,
  - b) vizsgálja a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról és a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvényben, továbbá az ágazati törvényekben foglalt, a könyvvizsgálati tevékenység függetlensége érdekében meghatározott előírások (ide értve különösen az összeférhetlenséggel és a könyvvizsgálók rotációjával kapcsolatos szabályokat) betartását,
  - c) a könyvvizsgálói észrevételeket – beleértve az un. vezetői levélben megfogalmazottakat is - érdemben áttekinti és hasznosítja,
  - d) a könyvvizsgálói észrevételek alapján időben megteszi a hiányosságok megszüntetése érdekében szükséges hatékony intézkedéseket,
  - e) ösztönzi a nyilvántartások, az adatszolgáltatások és a belső ellenőrzési rendszerek könyvvizsgáló által történő ellenőrzését,
  - f) törekszik a nyilvánosságra hozott információk minél szélesebb körű könyvvizsgálói hitelesítésére.

138. Elvárt, hogy a külső és a belső kontrollok (pl. tulajdonosi kontroll) minél hatékonyabb működése érdekében a pénzügyi szervezet belső ellenőrzése jó kapcsolatot tartson fenn a könyvvizsgálóval, a Nemzeti Könyvvizsgálati Standardokban megfogalmazott alapelvek szem előtt tartásával.

VI. A belső védelmi vonalak kialakításának és működtetésének speciális kérdései

1. Nem szokványos vagy nem transzparens tevékenységek

139. Mind az intézmény, mind pedig a Felügyelet részéről különös figyelmet igényelnek az alábbi, szokásostól eltérő gyakorlatok:

- a) különleges célú gazdasági egységen, vagy más hasonló megoldáson keresztül történő szolgáltatás nyújtás,
- b) a szokásos sztenderdektől eltérő, vagy az intézmény és/vagy az ügyfelek számára nehezen átlátható szolgáltatások, termékek nyújtása, továbbá
- c) az olyan országokban folytatott tevékenységek, amelyeknek pénzügyi szabályozási gyakorlata a nemzetközi és/vagy a hazai normáktól, ajánlásoktól vagy szabályozástól lényegesen eltér.

140. A Felügyelet elvárja, hogy az előző pont szerinti, szokásostól eltérő gyakorlatot az intézmény csak kellő körültekintéssel, megfelelően átgondolt, jóváhagyott és rendszeresen (belső szabályozásában meghatározott gyakorisággal és módon) felülvizsgált stratégia és politika alapján folytasson.

141. Alapvető fontosságú, hogy az intézmény vezetése átlássa a szokásostól eltérő gyakorlatok célját és kockázatait, továbbá képes legyen a speciális gyakorlatok tekintetében is prudens irányítási és felvigyázási funkciók működtetésére.

142. Elvárt, hogy a szokásostól eltérő gyakorlatokat a kontroll funkciók (kockázati kontroll, megfelelőség biztosítás és a belső ellenőrzés) is kiemelt figyelemmel kezeljék.

2. Kiszervezés, külső szakértők igénybevétele

143. A Felügyelet elvárja, hogy az intézmény/csoport rendelkezzen az intézmény vezetése által jóváhagyott kiszervezési politikával.

144. A külső- és belső (a csoporthoz tartozó intézményen keresztül megvalósuló) kiszervezés témakörére egyaránt kitérő kiszervezési politikában az intézmény/csoport meghatározza azokat a szolgáltatásait, tevékenységeit és funkcióit, amelyet ki kíván szervezni és értékeli a kiszervezésnek az intézmény vagy a csoport működésére gyakorolt hatásait és kockázatait.

145. A kiszervezési politikáját a pénzügyi szervezet annak szem előtt tartásával határozza meg, hogy valamely szolgáltatás/tevékenység vagy funkció kiszervezése nem akadályozhatja az intézmény/csoport belső kontroll funkcióinak gyakorlását és külső ellenőrzését, beleértve a Felügyelettel történő együttműködést és valamely felügyeleti intézkedés alkalmazását is.
146. A Felügyelet elvárása, hogy a kiszervezési politikában a pénzügyi szervezet meghatározza a kiszervezési tevékenységgel összefüggésben felmerülő belső irányítási és kontroll követelményeket is.
147. A Felügyelet elvárja, hogy kiszervezési politikáját az intézmény/csoport rendszeresen, legalább ötévente, illetve minden jelentősebb, a kiszervezési gyakorlat szempontjából releváns, a szervezetet/csoportot érintő jelentős esemény esetén felülvizsgálja és szükség szerint módosítsa.
148. Elvárt, hogy valamely tevékenység – a kiszervezési politika keretein belül megvalósuló - kiszervezésekor a pénzügyi szervezet a belső védelmi vonalakat alkotó irányítási és kontroll szempontokat is figyelembe vegye, a kiszervezésre vonatkozó konkrét szerződéseit azok szem előtt tartásával kösse meg és a kiszervezett szolgáltatásokat/tevékenységet vagy funkciót annak megfelelően kezelje. Bármely – jogszabály által lehetővé tett – szolgáltatás/tevékenység vagy funkció kiszervezésekor tekintettel kell lenni arra, hogy az adott szolgáltatásért/tevékenységért vagy funkcióért való felelősség továbbra is a pénzügyi szervezet vezetésénél marad, továbbá, hogy az adott szolgáltatásra/tevékenységre vagy funkcióra vonatkozó jogszabályi előírások és egyéb elvárások (beleértve jelen ajánlást is) továbbra is érvényesek maradnak.
149. A Felügyelet a kiszervezésnek nem minősülő, külső szakértők, tanácsadók igénybevétele során is elvárja az intézményektől a belső irányítási és kontroll szempontok érvényre juttatását, valamint annak az elvnek a szem előtt tartását, hogy az adott szolgáltatásra/tevékenységre vonatkozó jogszabályi előírásoknak és egyéb elvárásoknak (például szokványok, etikai szabályok, stb.) továbbra is érvényesülniük szükséges.

3. Új termékek

150. A Felügyelet elvárja, hogy az intézmény/csoport rendelkezzen az intézmény vezetése által jóváhagyott új termék politikával.
151. Az új termék politikában a pénzügyi szervezet meghatározza az új termék, szolgáltatás és piac az intézmény/csoport egésze által egységesen használt fogalmát és azokat a szempontokat, amelyek alapján valamely új termék, szolgáltatás bevezetéséről vagy új piacon való megjelenésről, illetőleg a meglévő termékek, szolgáltatások és piacok tekintetében jelentős módosításokról dönt.

152. A Felügyelet elvárja, hogy a pénzügyi szervezet az új termék politikájában az új termékek bevezetésével kapcsolatos döntési folyamatokat és eljárásokat, beleértve a döntésben résztvevő területek megjelölését is, valamint a kapcsolódó belső kontroll követelményeket (kockázati kontroll funkció, megfelelésig biztosítás és belső ellenőrzés szerepe az új termék politika jóváhagyásában és alkalmazásának kontrolljában) rögzítse.
153. Javasolt, hogy új termék, szolgáltatás bevezetése vagy új piacon való megjelenés előtt a pénzügyi szervezet különösen a következő szempontokat értékelje: jogszabályi megfelelés kérdése, az árazási modellek megfelelése, az intézmény/csoport kockázati profiljára, tőkemegfelelésére és jövedelmezőségére gyakorolt hatás, felmerülő kockázatok (beleértve a működési kockázatokot is), a kockázatok megértésére, nyomon követésére és szükség szerinti mérséklésére rendelkezésre álló eszközök és kapacitások, a belső kontroll funkciók gyakorlását esetlegesen akadályozó tényezők.

4. Vészhelyzeti és üzletmenet-folytonossági tervek, helyreállítási terv

154. A Felügyelet elvárja, hogy a pénzügyi szervezetek a válsághelyzetekre való felkészülés érdekében a jogszabályi előírások által megkövetelt vészhelyzeti és üzletmenet-folytonossági tervek mellett, intézményi és csoport szintű helyreállítási tervet is kidolgozzanak. Ez utóbbit a Felügyelet a CRD hatálya alá tartozó intézményeknél a SREP eljárások során, ám azoktól elkülönülten kezeli, külön iránymutatás alapján.
155. A vészhelyzeti és üzletmenet-folytonossági tervekben az intézmény azokat a potenciális intézkedéseit tekinti át, amelyek vészhelyzet bekövetkezése esetén a legfontosabb üzleti tevékenységek (például nyilvántartási folyamatok), funkciók (például IT, kommunikációs rendszerek működése, stb.) folyamatos működésének fenntartása érdekében szükségesek.
156. A helyreállítási terv készítése keretében felmérésre kerül, hogy az egyes rendszer-, intézményi- vagy csoport szinten jelentkező stressz helyzetek kezelésére (állami segítségnyújtás igénybe vétele nélkül) milyen eszközök állhatnak az intézmény/csoport rendelkezésére a normál üzleti tevékenység keretei közé való visszatérés érdekében, illetőleg, hogy azokat miként tudják alkalmazni.
157. A Felügyelet véleménye szerint a jelenleg előzetesen elkészítendő tervek (pl. a likviditási vészhelyzeti terv) egy közös megelőző, helyreállítási tervbe történő integrálása révén megoldható a legkülönbözőbb válság szituációkra való intézményi, illetőleg csoport szintű, tudatos felkészülés.
158. A vészhelyzeti és üzletmenet-folytonossági tervek, valamint a helyreállítási terv esetében is követendő gyakorlat a megfelelő dokumentáltság és jóváhagyási folyamat, az informatikai rendszer elégtelensége esetén is hozzáférhető, fizikailag elkülönült tárolás (papíralapon vagy külön adathordozón) és vészhelyzet esetén megfelelő időben történő hozzáférés biztosítása, a rendszeres, legalább évente megvalósuló felülvizsgálat, valamint

a kapcsolódó kommunikáció és képzések megvalósítása. Az informatikai vészhelyzeti tervek évenkénti tesztelése az intézményi IT kockázatelemzés alapján kritikusnak minősített üzleti folyamatokat támogató informatikai erőforrások vonatkozásában értelmezendő.

VII. Átláthatóság és nyilvánosságra hozatal

159. Elvárt annak biztosítása, hogy az intézmény stratégiáit, politikáit, belső szabályzatait, belső eljárásrendjeit és ügyrendjeit az alkalmazottak a munkájukhoz és felelősségi szintjükhöz igazodó mértékben megismerjék, megértsék és a változásokról folyamatosan értesüljenek.
160. A pénzügyi szervezetek tevékenységének és működésének minél jobb átláthatósága érdekében a Felügyelet elvárja, hogy az intézmények a belső védelmi vonalak felépítéséről és működtetéséről a jogszabályi előírásokon²⁷ túl is, de azokat szem előtt tartva, rendszeresen (belső szabályozásban meghatározott gyakorisággal) aktualizálva hozzanak nyilvánosságra, az érdekelt felek az intézmény/csoport valós és hiteles értékelését elősegítő érthető, valós, időben és tartalmát tekintve releváns információkat. Ennek során az ajánlásban kifejtett témák szerinti tartalmat és szerkezetet a Felügyelet jó gyakorlatnak tekintti. Ennek keretében legalább az alábbiakra javasolt kitérni:
- szervezeti forma, szervezeti struktúra bemutatása,
  - testületi rendszer bemutatása, irányítási és felügyelési funkciók megvalósulása,
  - testületek, bizottságok bemutatása,
  - érdekkonfliktusok kezelésének módja,
  - belső kontroll funkciók szervezeti megoldásának bemutatása,
  - a kontroll funkciók függetlenségének értékelése,
  - az egyes kontroll funkciók közötti feladatmegosztás ismertetése, koordinációs mechanizmusok bemutatása.
161. A nyilvánosságra hozatal időzítése tekintetében az intézmény törekszik a pontosság szempontjának és az információ nyilvánosságra hozatala miatti késedelem veszélyének együttes mérlegelésére.
162. A nyilvánosságra hozatal formáját tekintve a nyomtatott forma mellett a Felügyelet ösztönzi az elektronikus eszközök és kommunikációs csatornák minél szélesebb körű alkalmazását.
163. A Felügyelet elvárja, hogy a pénzügyi szervezetek működtessenek olyan eljárásokat,

---

²⁷ Jelenleg a nyilvánosságra hozatallal kapcsolatos jogszabályi előírások alapvetően számviteli és tőkeszámitási szempontúak, de tartalmazznak a belső védelmi vonalakkal összefüggő elemeket is.

amelyek lehetővé teszik, hogy az intézmény belső védelmi vonalainak működését, illetve annak valamely részrendszerét érintő fontos és megalapozott, a munkatársak részéről érkező felvetések, problémák az irányítási és/vagy a felvigyázási funkciót ellátó testületek tudomására jussanak. Ezeknek az eljárásoknak biztosítaniuk kell a titkosságot azon munkavállalók érdekében, akik azt kezdeményezik. Biztosítani kell továbbá az ilyen eljárásoknak a jelentési vonalakon kívüli kezdeményezési lehetőségét is (pl.: közvetlenül a megfeleléség biztosítási funkció vagy a belső ellenőrzés vezetőjénél).

VIII. Záró rendelkezések

164. Az ajánlás a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 2010. évi CLVIII. (Psztv.) törvény 21. § c) pontja szerint kiadott – kötelező erővel nem rendelkező – ajánlás.
165. A Felügyelet által kiadott ajánlás tartalma kifejezi a jogszabályok által támasztott követelményeket, a Felügyelet jogalkalmazási gyakorlata alapján alkalmazni javasolt elveket, illetve módszereket, a piaci szabványokat és szokványokat.
166. A Felügyelet felhívja a figyelmet arra, hogy a pénzügyi szervezet az ajánlás tartalmát szabályzatai részévé teheti. Ebben az esetben a pénzügyi szervezet jogosult feltüntetni, hogy vonatkozó szabályzatában foglaltak megfelelnek a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete Elnöke által kiadott vonatkozó számú ajánlásnak. Amennyiben a pénzügyi szervezet csupán az ajánlás egyes részeit kívánja szabályzataiban megjeleníteni, úgy az ajánlásra való hivatkozást kerülje, illetve csak az ajánlásból átemelt részek tekintetében alkalmazza.
167. Az ajánlás hatályba lépésével hatályát veszti a belső védelmi vonalak kialakításáról és működtetéséről szóló 11/2006. számú ajánlás.

Melléklet: A témához kapcsolódó anyagok

1. Guidelines on Internal Governance (GL 44, EBA, 27 September 2011)
2. Guidelines on Remuneration Policies and Practices (CEBS, 10 December 2010)
3. High Level Principles for Risk Management (CEBS – 16 February 2010)
4. High Level Principles for Remuneration Policies (CEBS, 20 April 2009)
5. Guidelines on Outsourcing (CEBS, 14 December 2006.)
6. Guidelines on the Application of the Supervisory Review Process (CEBS, 25 January 2006)
7. The Internal Audit Function in Banks – (BIS, June 2012)
8. Internal Audit in Banks and the Supervisor's Relationship with Auditors (BIS, August 2001)
9. Principles for Enhancing Corporate Governance (BIS, October 2010)
10. Enhancing Corporate Governance for Banking Organisations (BIS, February 2006)
11. OECD Principles of Corporate Governance (April 2004)
12. Compliance and the Compliance Function in Banks (BIS, April 2005)
13. Guidelines on Certain Aspects of the MiFID Compliance Function Requirements (ESMA, July 2012)
14. Fit and Proper Principles (Joint Forum)
15. International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (IIA) - A belső ellenőrzési szakma gyakorlati standardjai
16. A Pénzügyminisztérium által, a költségvetési szervekre kidolgozott, a belső ellenőrzési szakma gyakorlati standardjaihoz kapcsolódó anyagai (A költségvetési szervek belső kontroll rendszeréről és belső ellenőrzéséről szóló 370/2011. számú kormányrendelet, gyakorlati útmutatók)
17. A felügyeleti felülvizsgálati folyamat (SRP) – módszertani útmutató (frissítve: 2011. január 25.)
18. A tőke megfelelés belső értékelési folyamata (ICAAP) (frissítve: 2011. december 15.)
19. Tájékoztató a pénzügyi szervezetek vezetőire és a minősített befolyással rendelkező tulajdonosaira előírt szakmai alkalmasság és üzleti megbízhatóság, illetve a jó üzleti hírnév jogszabályi követelményének alkalmazásáról (2011. január)
20. Az ajánlásban megjelölt kapcsolódó felügyeleti ajánlások
21. BÉT Felelős Társaságirányítási Ajánlások

Tartalomjegyzék

I. Az ajánlás célja és hatálya	1
II. Preambulum	2
III. Felelős belső irányítás.....	5
1. Alapelvek	5
2. Szervezeti felépítés, szervezet.....	5
3. Testületi rendszer, irányítási és felvigyázási funkciók	6
4. A testületi tagokkal szembeni elvárások	8
5. A testületek működése	10
6. Bizottságok	11
7. A felügyelő bizottság és az audit bizottság szerepe	11
8. A pénzügyi szervezetek működésének normarendszere	14
9. Érdekkonfliktusok kezelése	15
10. A kockázatok kezelése	16
10.1. Kockázat tudatosság	16
10.2. A kockázatkezelési rendszer elemei	17
IV. Belső kontroll funkciók.....	19
1. A belső kontroll funkciók függetlensége	19
2. Kockázati kontroll funkció	21
3. Megfelelőség biztosítási funkció	22
4. Ellenőrzési rendszer.....	26
4.1. Folyamatba épített ellenőrzés.....	27
4.2. Vezetői ellenőrzés	27
4.3. Vezetői információs rendszer	28
4.4. Belső ellenőrzési funkció	28
V. A pénzügyi szervezet és a választott könyvvizsgáló kapcsolata	32
VI. A belső védelmi vonalak kialakításának és működtetésének speciális kérdései	34
1. Nem szokványos vagy nem transzparens tevékenységek.....	34
2. Kiszervezés, külső szakértők igénybevétele	34
3. Új termékek.....	35
4. Vészhelyzeti és üzletmenet-folytonossági tervek, helyreállítási terv	36
VII. Átláthatóság és nyilvánosságra hozatal	37
VIII. Záró rendelkezések.....	38
<i>Melléklet: A témához kapcsolódó anyagok .....</i>	<i>39</i>

Belső védelmi vonalak

**Felelős belső irányítás
(internal governance)**

**Belső kontroll funkciók
(internal control)**

- kockázat kontroll (risk control function)
- megfeleléség biztosítási funkció (compliance function)
- belső ellenőrzési funkció (internal audit function)